

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	669
Land:	Somalia
Kilde:	Migrationsverket, Lifos
Titel:	Somalia – Folkbokføring, medborgarskap och identitetshandlingar
Udgivet:	9. april 2019
Optaget på baggrundsmaterialet:	21. maj 2019

Somalia

– Folkbokföring, medborgarskap och identitetshandlingar

Om rapporten

Denna rapport är skriven i enlighet med [EU:s allmänna riktlinjer för framtagande av landinformation \(2008\)](#). Den är en opartisk presentation av tillförlitlig och relevant landinformation avsedd för handläggning av migrationsärenden.

Rapporten bygger på noggrant utvalda informationskällor. Alla källor refereras med undantag för beskrivning av allmänna förhållanden eller där Lifos expert är en källa, vilket i så fall anges. För att få en så fullständig bild som möjligt bör rapporten inte användas exklusivt som underlag i samband med avgörandet av ett enskilt ärende utan tillsammans med andra källor.

Informationen i rapporten återspeglar inte Migrationsverkets officiella ståndpunkt i en viss fråga och Lifos har ingen avsikt att genom rapporten göra politiska eller rättsliga ställningstaganden.

Lifosrapport: Somalia – Folkbokföring, medborgarskap och identitetshandlingar

2019-04-09, version 1.0

Lifos – Center för landinformation och landanalys inom migrationsområdet

© Migrationsverket (Swedish Migration Agency), 2019

Omslagsbild: Lifos

Publikationen kan laddas ner från <http://lifos.migrationsverket.se>

Innehåll

1. English summary / Sammanfattning	5
2. Inledning	5
3. Allmänt om den somaliska staten och dess administration.....	5
4. Medborgarskap.....	7
4.1. Somalisk kontext (ansvarig myndighet).....	7
4.2. Förvärv och förlust	8
4.2.1. Federala Republiken Somalia	8
4.2.2. Somalilands medborgarskapslag.....	9
4.3. Dubbelt medborgarskap	10
4.3.1. Federala Republiken Somalia	10
4.3.2. Somaliland	11
4.4. Etniska somalier i Etiopien och Kenya	11
4.5. Lifos kommentar	11
5. Myndighetsålder.....	12
5.1. Federala Republiken Somalia.....	12
5.2. Somaliland.....	12
5.3. Lifos kommentar	13
6. Nationellt folkbokföringssystem.....	13
6.1. Folkbokföringssystem, registrering av födselar och dödsfall	13
6.1.1. Federala Republiken Somalia	13
6.1.2. Somaliland	14
6.1.3. Lifos kommentar	15
6.2. Identifiering inför utfärdande av identitetsdokument.....	15
6.2.1. Födelsebevis.....	18
6.3. Identifiering inför utfärdande av somaliländskt identitetsdokument	19
6.3.1. Födelsebevis.....	20
6.4. Identifiering vid somalisk ambassad inför utfärdande av id-kort	
och pass	20
6.4.1. Somalias ambassad i Nairobi	20
6.4.2. Somalias ambassad i Bryssel	22
6.5. Lifos kommentar	23
7. Identitetskort	25
7.1. Federala Republiken Somalia.....	25
7.2. Somaliland.....	26
7.3. Utfärdande vid somalisk ambassad	26
7.4. Lifos kommentar	26
8. Pass.....	26
8.1. Federala Republiken Somalia.....	26
8.1.1. Hemlandspass.....	27
8.1.2. Tjänstepass och diplomatpass	30
8.1.3. Förlorade pass	31
8.2. Somaliland.....	31
8.2.1. Hemlandspass.....	31
8.3. Utfärdande av somaliskt pass vid ambassad	32
8.4. Lifos kommentar	33

9. Korruption och falska dokument.....	34
9.1. Federala Republiken Somalia.....	34
9.2. Somaliland.....	35
9.3. Lifos kommentar	36
Förkortningar	37
Källförteckning	38

1. English summary / Sammanfattning

The present report is intended to serve as support in the investigation of identity and residence issues, which is conducted in the context of handling migration cases such as asylum applications. The aim of this report is to describe the procedure of issuing identity cards and passports, and what information/documentation the Somali authorities base their decision to grant an application or not. The information in this report is primarily gathered during Lifos' Fact Finding Mission to Nairobi in Kenya and to Mogadishu, Garowe and Hargeisa in Somalia in October 2018. Lifos talked to relevant authorities in Somalia and with the Somali Embassy in Nairobi. Lifos has also conducted a telephone interview with the Somali Embassy in Brussels in March 2019.

The report provides an overview of the Somali legislation on citizenship, on age of majority, population registration as well as the procedure of verification of identity before issuing Somali identity documents and passports. Although Somaliland is not internationally recognized, but considered a part of the Federal Republic of Somalia, Somaliland has its own legislation and procedures which are reported during separate headings in the report. The report also includes a short chapter on corruption.

2. Inledning

Förevarande rapport fokuserar på utfärdande av id-kort och pass i Somalia. Rapporten är främst baserad på information inhämtad under Lifos utredningsresa till Nairobi i Kenya och till Somalia i oktober 2018. Lifos samtalade i ämnet med myndigheter i Mogadishu, Garowe och Hargeisa i Somalia, samt med somaliska ambassaden i Nairobi, Kenya. Lifos har i mars 2019 även haft en telefonintervju med Somalias ambassad i Bryssel, Belgien. Syftet med rapporten är främst att belysa hur utfärdandeprocessen av id-kort och pass går till, samt vilket underlag som finns när somaliska myndigheter beslutar om en ansökan ska beviljas eller inte.

3. Allmänt om den somaliska staten och dess administration

I och med att Siad Barres regim föll i januari 1991 kollapsade också den somaliska staten, vilket fick till följd att dess funktioner såsom polis, domstolsväsende och administration upphörde att fungera. Utvecklingen sedan dess har lett till att man idag kan tala om tre större områden i Somalia med delvis olika situationer; nämligen södra och centrala Somalia, Puntland och Somaliland. Det är viktigt att komma ihåg att även inom dessa tre större områden är situationen komplex och differentierad och i södra och centrala Somalia har ett antal delstater bildats¹. Somaliland utropade sin självständighet 1991 och har sedan dess de facto fungerat som en självständig stat, men är inte internationellt erkänd och betraktas av den

¹ US Department of State, *Country Reports on Human Rights Practices 2017 – Somalia* 2018-04-20, s. 1 <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=41213> (hämtad 2019-03-22)

Mogadishubaserade regeringen och det internationella samfundet, inklusive Sverige, som en del av Federala Republiken Somalia. Puntland utropade sin autonomi 1998, men ser sig själva och ses på av omvärlden som en del av Federala Republiken Somalia.² Personer hemmahörande i Somaliland betraktas av myndigheterna i Somaliland som medborgare där, men av myndigheterna i övriga delar av Somalia betraktas som medborgare i Federala Republiken Somalia. I förevarande rapport kommer därför informationen att delas upp i dels Federala Republiken Somalia, dels i Somaliland för att underlätta för läsaren.

Det pågår en återuppbyggnad av den somaliska staten, bland annat genom att delstater har bildats. Dessa delstater har dock begränsad kontroll över sitt territorium.³ Den territoriella kontrollen och inflytande över territorium i Somalia varierar. Somaliland har kontroll över större delen av det territorium som de gör anspråk på; dock är ett område i öster omtvistat mellan Somaliland och Puntland. I Puntland, och i än högre grad i södra och centrala Somalia, är dock situationen med inflytande och territoriell kontroll mera komplex. I Mogadishu och de flesta större städer har Al-Shabaab inte längre kontroll, även om de har närvaro. Al-Shabaab har dock fortsatt kontroll över stora områden på landsbygden. I södra och centrala Somalia finns också stora områden där det antingen är flera intressenter som utövar inflytande, det är laglöst eller oklart vem som kontrollerar området. I norra delen av centrala Somalia har autonoma styrkor som är lojala med Somali Federal Government (SFG), den väststödda Mogadishubaserade regeringen, kontroll eller inflytande.⁴ I de områden i södra och centrala Somalia som kontrolleras av Al-Shabaab når SFG:s administration inte ut. Al-Shabaab har en egen administration, bland annat egna domstolar.⁵ Lifos vill fästa uppmärksamheten på att Lifos inte har någon information om folkbokföringssystem eller om att Al-Shabaab utfärdar identitetsdokument och pass till personer som bor i områden som de kontrollerar. Det är dock av vikt att notera att SFG betraktar de människor som är hemmahörande i områden som kontrolleras av Al-Shabaab som medborgare i Federala Republiken Somalia, även om SFG inte har någon administration i de områdena⁶.

² Lifos, *Myndigheter och klansystem i Somalia. Rapport från utredningsresa till Nairobi, Kenya samt Mogadishu, Hargeisa och Boosaaso i Somalia i juni 2012*, 2012-11-30, s 10, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=29006> (hämtad 2019-03-26)

³ US Department of State, *Country Reports on Human Rights Practices 2017 – Somalia* 2018-04-20, p. 1, 8f, 18, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=41213> (hämtad 2019-03-08)

⁴ Political Geography Now, *Somalia Control Map November 2018*, 2018-11-01, Lifos interna databas nr 42801 (hämtad 2019-03-08)

⁵ FN-tjänsteman, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-16

⁶ World Bank Group, *Toward a Somali Identification System: ID4D Diagnostic*, 2016-01-01, s. 18, <http://pubdocs.worldbank.org/en/185701524689472792/Somalia-ID4D-Diagnostic-Web040418.pdf> (hämtad 2019-04-03)

Lifos konstaterar att hela Somalia genomsyras av det traditionella klansystemet, det kollektiva tankemönster som följer med det och den somaliska sedvanerätten *xeer* som traditionellt används inom klansystemet. Det gäller även i de delar av landet där polis- och domstolsväsende finns och även i de fall där polis- och domstolsväsende används.⁷

Somalia saknar ett nationellt folkbokföringssystem.⁸ En försvinnande liten del av alla födslar i Somalia registreras.⁹ På grund av situationen i landet sedan 1990-talet har de flesta somalier födda efter 1991 inte registrerats.¹⁰ Lifos noterar att det mot denna bakgrund är svårt att veta dels hur stor den somaliska befolkningen är, och dels vilka individer den består av.

4. Medborgarskap

4.1. Somalisk kontext (ansvarig myndighet)

I den provisoriska konstitutionen från 2012 fastslås det att Somalias federala parlament ska anta en lag som reglerar det somaliska medborgarskapet.¹¹ Ett sådant arbete har påbörjats och det finns ett utkast till en ny medborgarskapslag. Den har dock ännu inte antagits.¹² Innan någon ny medborgarskapslag antas används fortfarande medborgarskapslagen från 1962.¹³

Medborgarskapsfrågan aktualiseras för den individ som avser ansöka om ett pass. För att i den processen visa sitt medborgarskap för myndigheterna vänder sig personen till den lokala myndigheten där denne föddes eller där denne bor. Processen hur den lokala myndigheten fastställer individens somaliska medborgarskap beskrivs mer utförligt i [avsnitt 6](#) nedan. Den lokala myndigheten kan efter fastställandet utfärda ett intyg.¹⁴

⁷ Lifos, *Myndigheter och klansystem i Somalia. Rapport från utredningsresa till Nairobi, Kenya samt Mogadishu, Hargeisa och Boosaaso i Somalia i juni 2012*, 2012-11-30, s 10, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=29006> (hämtad 2019-03-26)

⁸ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

⁹ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2017 - Somalia*, s. 34, 2018-04-20,

<https://lifosintern.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=41213>

¹⁰ Landguiden, *Somalia*, betaltjänst.(2019-03-19)

¹¹ The Federal Republic of Somalia, *Provisional Constitution*, 2012-08-01, art. 8, <http://hrlibrary.umn.edu/research/Somalia-Constitution2012.pdf> (hämtad 2019-03-11)

¹² World Bank Group, *Toward a Somali Identification System: ID4D Diagnostic*, 2016-01-01, s. 26,

<http://pubdocs.worldbank.org/en/185701524689472792/Somalia-ID4D-Diagnostic-Web040418.pdf> (hämtad 2019-04-03)

¹³ Somalia. Lagstiftande organ, *Law No. 28 of 22 December 1962 – Somali Citizenship*, 1963-01-22, <https://www.refworld.org/docid/3ae6b50630.html> (hämtad 2019-01-17)

¹⁴ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

Somaliland har en medborgarskapslag¹⁵ som omfattar den utropade men inte internationellt erkända Republiken Somaliland.¹⁶ Somaliland har sedan september 2014 ett digitaliserat folkbokföringssystem som handhas av inrikesministeriet i Somaliland.¹⁷ Processen för fastställande av individens somaliländska medborgarskap beskrivs mer utförligt i [avsnitt 4](#) nedan.

4.2. Förvärv och förlust

4.2.1. Federala Republiken Somalia

Enligt den somaliska medborgarskapslagen från 1962 är den somalisk medborgare vars far är somalisk medborgare. Även den som är somalier boendes i Federala Republiken Somalia eller utomlands och som avsäger sig sitt medborgarskap i det främmande landet blir somalisk medborgare automatiskt.¹⁸ Som somalier definieras varje person som genom ursprung, språk eller tradition tillhör den somaliska nationen.¹⁹ En utländsk kvinna som gifter sig med en somalisk medborgare förvärvar somaliskt medborgarskap, vilket hon behåller efter en skilsmässa.²⁰ Somaliska medborgarskapslagen innehåller bestämmelser om naturalisation.²¹

Förlust av somaliskt medborgarskap inträder enligt 1962-års medborgarskapslag när en somalier bosätter sig utomlands och frivilligt tillägnar sig ett annat medborgarskap, eller om denna utan fri vilja erhållit utländskt medborgarskap men uppger att han eller hon avsäger sig sitt somaliska medborgarskap. Vidare förlorar en somalier som utomlands har accepterat en anställning i en utländsk regering eller frivilligt tjänstgjort i ett annat lands militära styrkor, och som behåller sin tjänst trots att han från den somaliska regeringen blivit uppmärksammas på att om han inte lämnar sin tjänst inom stipulerad tid förlorar han sitt somaliska medborgarskap.²² Av den provisoriska somaliska konstitutionen från 1 augusti 2012 framgår dock

¹⁵ Somaliland, *Xeerka Jinsiyadda* (Xeer Lr. 22/2002), 2002-01-01, (endast tillgänglig på somaliska), http://www.somalilandlaw.com/Xeerka_Jinsiyadda.htm (hämtad 2019-01-17)

¹⁶ Inrikesministeriet, Somaliland, samtal med Lifos i Hargeisa 2018-10-24

¹⁷ Inrikesministeriet, Somaliland, samtal med Lifos i Hargeisa 2018-10-24

¹⁸ Somalia. Lagstiftande organ, *Law No. 28 of 22 December 1962 – Somali Citizenship*, 1963-01-22, artikel 2, <https://www.refworld.org/docid/3ae6b50630.html> (hämtad 2019-01-17)

¹⁹ Somalia. Lagstiftande organ, *Law No. 28 of 22 December 1962 – Somali Citizenship*, 1963-01-22, artikel 3, <https://www.refworld.org/docid/3ae6b50630.html> (hämtad 2019-01-17)

²⁰ Somalia. Lagstiftande organ, *Law No. 28 of 22 December 1962 – Somali Citizenship*, 1963-01-22, artikel 13, <https://www.refworld.org/docid/3ae6b50630.html> (hämtad 2019-01-17)

²¹ Somalia. Lagstiftande organ, *Law No. 28 of 22 December 1962 – Somali Citizenship*, 1963-01-22, artikel 4, <https://www.refworld.org/docid/3ae6b50630.html> (hämtad 2019-01-17)

²² Somalia. Lagstiftande organ, *Law No. 28 of 22 December 1962 – Somali Citizenship*, 1963-01-22, artikel 10, <https://www.refworld.org/docid/3ae6b50630.html> (hämtad 2019-01-17)

att somaliska medborgare inte kan fråntas sitt somaliska medborgarskap, ens om de blir medborgare i ett annat land.²³

4.2.1.1. Särskilt om Puntland

Den lokala myndigheten i Garowe uppgav att internflyktingar som har varit i Garowe mer än fem år får medborgarskap i Puntland och integreras.²⁴ Uppgiften lämnades i ett samtal om vilka personer som puntländska myndigheter utfärdar födelsebevis och id-kort för och som ger rätt att rösta i valen i Puntland. Se vidare i [avsnitt 6.2](#). Lifos har inte lyckats bekräfta uppgiften att internflyktingar som har varit i Puntland i fem år får puntländskt medborgarskap. Däremot finns uppgifter att internflyktingar från övriga delar i Federala Republiken Somalia har rätt att bo permanent i Puntland med samma rättigheter som befolkningen i det lokala värdsamhället.²⁵ Lifos vill fästa uppmärksamheten på att Puntland är en av flera delstater i ett federalt Somalia. Puntländskt medborgarskap är ett medborgarskap i en federal delstat, och innehas simultant med ett medborgarskap i den federala Republiken Somalia.

4.2.2. Somalilands medborgarskapslag

Enligt Somalilands medborgarskapslag är den somaliländare vars far härstammar från och bodde på Somalilands territorium den 26 juni 1960 eller tidigare.²⁶ En man som varit medborgare i Somaliland, och som nu bor i ett främmande land och är medborgare där eller bor där som flykting, kan förvärva somaliländskt medborgarskap vid ett återvändande till Somaliland såvida han inte frivilligt av sagt sig rätten till medborgarskapet.²⁷ En kvinna som gifter sig med en man som är medborgare i Somaliland förvärvar somaliländskt medborgarskap och, om hon inte avsäger sig det, behåller hon sitt somaliländska medborgarskap efter en skilsmässa.²⁸

²³ The Federal Republic of Somalia, *Provisional Constitution*, 2012-08-01, art. 8, <http://hrlibrary.umn.edu/research/Somalia-Constitution2012.pdf> (hämtad 2019-03-11)

²⁴ Ali Hassan, Mohamed, Municipality of Garowe, Permanent Secretary's Office, samtal med Lifos 2018-10-23

²⁵ Norwegian Refugee Council, *Displacement and Housing, Land and Property Disputes in Puntland*, 2015.03-01, s. 7, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Somalia%20Puntland%20HLP%20CDR%20report%202015%20email.pdf%20%28L%29%28405695%29.pdf> (hämtad 2019-03-25)

²⁶ Jamahuuriyadda Somaliland *Xeerka Jinsiyadda (Xeer Lr. 22/2002)*, 2002-01-01, 2 §, http://www.somalilandlaw.com/Xeerka_Jinsiyadda.htm (hämtad 2019-02-15); The Republic of Somaliland Citizenship law (Law No: 22/2002), 2002-01-01, article 2, <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/88084/100613/F1046567676/SOM88084.pdf> (hämtad 2019-02-18)

²⁷ Jamahuuriyadda Somaliland *Xeerka Jinsiyadda (Xeer Lr. 22/2002)*, 2002-01-01, 2 §, http://www.somalilandlaw.com/Xeerka_Jinsiyadda.htm (hämtad 2019-02-15); The Republic of Somaliland Citizenship law (Law No: 22/2002), 2002-01-01, article 2, <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/88084/100613/F1046567676/SOM88084.pdf> (hämtad 2019-02-18)

²⁸ Jamahuuriyadda Somaliland *Xeerka Jinsiyadda (Xeer Lr. 22/2002)*, 2002-01-01, 9 §, http://www.somalilandlaw.com/Xeerka_Jinsiyadda.htm (hämtad 2019-02-15); The Republic of Somaliland Citizenship law (Law No: 22/2002), 2002-01-01, article 9,

En medborgare i Somaliland förlorar sitt medborgarskap om denne frivilligt förvärvar sitt medborgarskap i annat land.²⁹ En somaliländsk kvinna som gifter sig med en utländsk man och förvärvar makens medborgarskap förlorar automatiskt sitt somaliländska medborgarskap.³⁰ Likaså förlorar hustrun till en man, som avstår sitt somaliländska medborgarskap genom att bli medborgare i ett annat land, sitt somaliländska medborgarskap. Det gäller dock inte om mannen var flykting.³¹

4.3. Dubbelt medborgarskap

4.3.1. Federala Republiken Somalia

Den somaliska medborgarskapslagen berör inte uttryckligen frågan om dubbelt medborgarskap. Däremot stipulerar den, som nämns ovan, bland annat att en somalier bosätter sig utomlands och frivilligt tillägnar sig ett annat medborgarskap förloras det somaliska medborgarskapet.³² Av den provisoriska somaliska konstitutionen från 1 augusti 2012 framgår att somaliska medborgare inte kan fråntas sitt somaliska medborgarskap, ens om de blir medborgare i ett annat land.³³ I praktiken accepterar Federala Republiken Somalia, med stöd i den provisoriska konstitutionen, dubbelt medborgarskap. Det manifesteras i den somaliska diaspora som ansökt om och beviljats medborgarskap i sitt nya hemland men fortfarande betraktas som somaliska medborgare. Exempelvis har en stor andel av parlamentsledamöterna i Mogadishu dubbelt medborgarskap.³⁴ Etniska

<https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/88084/100613/F1046567676/SOM88084.pdf> (hämtad 2019-02-18)

²⁹ Jamahuuriyadda Somaliland *Xeerka Jinsiyadda* (Xeer Lr. 22/2002), 2002-01-01, 7 §, http://www.somalilandlaw.com/Xeerka_Jinsiyadda.htm (hämtad 2019-02-15); The Republic of Somaliland Citizenship law (Law No: 22/2002), 2002-01-01, article 7, <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/88084/100613/F1046567676/SOM88084.pdf> (hämtad 2019-02-18)

³⁰ Jamahuuriyadda Somaliland *Xeerka Jinsiyadda* (Xeer Lr. 22/2002), 2002-01-01, 9 §, http://www.somalilandlaw.com/Xeerka_Jinsiyadda.htm (hämtad 2019-02-15); The Republic of Somaliland Citizenship law (Law No: 22/2002), 2002-01-01, article 9, <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/88084/100613/F1046567676/SOM88084.pdf> (hämtad 2019-02-18)

³¹ Jamahuuriyadda Somaliland *Xeerka Jinsiyadda* (Xeer Lr. 22/2002), 2002-01-01, 9 §, http://www.somalilandlaw.com/Xeerka_Jinsiyadda.htm (hämtad 2019-02-15); The Republic of Somaliland Citizenship law (Law No: 22/2002), 2002-01-01, article 9, <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/88084/100613/F1046567676/SOM88084.pdf> (hämtad 2019-02-18)

³² Somalia. Lagstiftande organ, *Law No. 28 of 22 December 1962 – Somali Citizenship*, 1963-01-22, artikel 10, <https://www.refworld.org/docid/3ae6b50630.html> (hämtad 2019-01-17)

³³ The Federal Republic of Somalia, *Provisional Constitution*, 2012-08-01, art. 8, <http://hrlibrary.umn.edu/research/Somalia-Constitution2012.pdf> (hämtad 2019-03-11)

³⁴ Citizenship Rights in Africa Initiative, *Somalia: Number of MPs with dual citizenship falls from 198 to 105*, 2017-01-19, <http://citizenshiprightsafrika.org/somalia-number-of-mps-with-dual-citizenship-falls-from-198-to-105/> (hämtad 2019-01-17)

somalier som är medborgare i Kenya och Etiopien betraktas av somaliska myndigheter även som somaliska medborgare.³⁵

4.3.2. Somaliland

Somaliland accepterar dubbelt medborgarskap när en person från födseln förvärvar medborgarskap även i ett annat land.³⁶

4.4. Etniska somalier i Etiopien och Kenya

Lifos konstaterar i [Temarapport: Medborgarskapsfrågan för etniska somalier i Etiopien och Kenya](#) från 2015 att personer som i den somaliska medborgarskapslagen definieras som somalier genom ursprung, språk eller tradition även är hemmahörande i Etiopien, Kenya och Djibouti. Vid samtal med somaliska ambassaden i Nairobi 2014 framgick att dessa personer, som fått sitt etiopiska eller kenyanska medborgarskap vid födseln, av somaliska myndigheter även betraktas som somaliska medborgare, dvs att de har dubbelt medborgarskap.³⁷ För fördjupad information om situationen rörande medborgarskap för dessa personer hänvisas till ovan nämnda rapport.

4.5. Lifos kommentar

Huvudregeln är att det somaliska medborgarskapet förvärfvas vid födseln av den som har en somalisk far. Lifos vill fästa uppmärksamheten på att Somalia i praktiken, och med stöd av den provisoriska konstitutionen, accepterar dubbelt medborgarskap.

Vidare noterar Lifos att mot bakgrund av att Somalia inte har erkänt Somalilands självständighet ses Somaliland ur Federala Republiken Somalias synvinkel som en del av Federala Republiken Somalia, och således är det även Somalias uppfattning att dess medborgarskapslagstiftning gäller även i Somaliland. Somaliland har utropat sin självständighet, även om staten inte har erkänts internationellt, och regeringen i Somaliland har uppfattningen att det är Somalilands medborgarskapslag som är gällande för dess medborgare och inom dess territorium. Detta innebär exempelvis att ur ett somaliländskt perspektiv kan en individ vara medborgare i såväl Somaliland som Somalia, men ur Federala Republiken Somalias perspektiv kan en person inte också vara

³⁵ Lifos, *Temarapport: Medborgarskapsfrågan för etniska somalier i Etiopien och Kenya.*, 2015-05-22, s. 5f, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=34751> (hämtad 2019-01-17)

³⁶ Inrikesministeriet, Somaliland, samtal med Lifos i Hargeisa 2018-10-24; Jamahuuriyadda Somaliland *Xeerka Jinsiyadda (Xeer Lr. 22/2002)*, 2002-01-01, 2 §, http://www.somalilandlaw.com/Xeerka_Jinsiyadda.htm (hämtad 2019-02-15); The Republic of Somaliland Citizenship law (Law No: 22/2002), 2002-01-01, article 2, <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/88084/100613/F1046567676/SOM88084.pdf> (hämtad 2019-02-18)

³⁷ Lifos, *Temarapport: Medborgarskapsfrågan för etniska somalier i Etiopien och Kenya.*, 2015-05-22, s. 5f, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=34751> (hämtad 2019-01-17)

medborgare i Somaliland – eftersom Federala Republiken Somalia inte anser att staten Somaliland existerar.

5. Myndighetsålder

5.1. Federala Republiken Somalia

Enligt en tjänsteman vid Immigration and Naturalisation Directorate (IND) i Garowe anses en person vuxen vid femton års ålder. Tjänstemannen förtydligar att under Transitional Federal Government (TFG)³⁸ var åldersgränsen arton år men att den efter TFG:s upphörande 2012, ändrats till femton år som är den ålder som följer muslimska bestämmelser. Tjänstemannen uppgav vidare att femtonårsgränsen är i enlighet med federal lag och gäller i hela Somalia samt på alla ambassader.³⁹ IND i Mogadishu uppgav å andra sidan att biometri inte tas upp på barn och angav åldern arton år för när biometri tas upp.⁴⁰ Somalias ambassad i Nairobi uppgav artonårsgräns för att räknas som vuxen⁴¹, medan Somalias ambassad i Bryssel uppgav femtonårsgräns⁴². I den provisoriska konstitution från 2012, som Federala Republiken Somalia nu har att förhålla sig till, handlar artikel 29 om barns rättigheter. I nämnda konstitution stipuleras att med barn menas i artikel 29 en person som är under arton år.⁴³ Det finns en tradition i det somaliska samhället med femton år som myndighetsgräns⁴⁴.

5.2. Somaliland

I Somalilands konstitution från 2001 nämns inte någon myndighetsålder alls.⁴⁵ En av Lifos samtalspartner i Hargeisa i oktober 2018 uppgav dock att

³⁸ Transitional Federal Government (TFG) bildades 2004. TFG opererade från Kenya fram till 2005 och från februari 2006 från Baidoa i Somalia. I januari 2007 anlände dåvarande somaliska presidenten Abdullahi Yusuf Ahmed till Mogadishu för första gången sedan TFG bildats. (Hanson Stephanie and Kaplan Eben, Council on Foreign Relations, *Somalia's Transitional Government*, 2008-05-12, <https://www.cfr.org/backgrounder/somalias-transitional-government> (hämtad 2019-03-11)) TFG upphörde i och med att Somali Federal Government (SFG) valdes 20 augusti 2012. (Lorrain Roach, Morgan, The Heritage Foundation, *Somalia's Government Transition Maintains the Status Quo*, 2012-08-10, <https://www.heritage.org/report/somalias-government-transition-maintains-the-status-quo> (hämtad 2019-03-11))

³⁹ Jama Mohamud, Mohamed, Head of Garowe Passport, Immigration and Naturalisation Agency Garowe, samtal med Lifos i Garowe 2018-10-22

⁴⁰ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

⁴¹ Somalias ambassad i Nairobi, samtal med Lifos 2018-10-15

⁴² Somalias ambassad i Bryssel, telefonsamtal med Lifos 2019-03-27

⁴³ The Federal Republic of Somalia, Somalia, Mogadishu, *Provisional Constitution*, 2012-08-01, artikel 29 (8), <http://hrlibrary.umn.edu/research/Somalia-Constitution2012.pdf> (hämtad 2019-03-06)

⁴⁴ United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on children in armed conflict in Somalia*, 2008-05-30, punkt 22, <https://undocs.org/S/2008/352> (hämtad 2019-03-19)

⁴⁵ The Constitution of the Republic of Somaliland, 2001-05-31, <https://www.refworld.org/docid/4bc581222.html> (hämtad 2019-03-19)

det i Somalilands konstitution framgår att barn är man under 15 års ålder. Ungdom är man upp till 18 år, men det är inte uttryckt i lag.⁴⁶

5.3. Lifos kommentar

Lifos noterar frågan om myndighetsålder inte är tydlig vare sig i Federala Republiken Somalia som helhet eller i Somaliland. Somaliska myndighetspersoner har olika uppfattningar om när en person är myndig. Femton år har traditionellt i Somalia ansetts vara den ålder en person anses vuxen, men i nuvarande provisoriska konstitution stipuleras arton år som myndighetsålder. Likväl finns hos en del tjänstemän i Somalia, liksom även hos utbildade somalier anställda i internationella organisationer i Somalia, uppenbarligen en klar uppfattning om att det är femton som är myndighetsålder. Lifos drar slutsatsen att en person i åldern femton till arton år således kan bli behandlad som vuxen av en myndighet, men som barn av en annan, samt att man inte kan utesluta att olika tjänstemän inom samma myndighet har olika hållning i frågan.

6. Nationellt folkbokföringssystem

6.1. Folkbokföringssystem, registrering av födselar och dödsfall

6.1.1. Federala Republiken Somalia

I och med att president Siad Barre störtades från makten 1991 föll centralstaten samman.⁴⁷ Somalia saknar sedan dess ett nationellt folkbokföringsregister.⁴⁸ Det somaliska samhället har sedan dess varit i princip dokumentlöst. Somalier identifierar sig vanligen genom sin dialekt och genom sin klan. Identitetshandlingar utfärdas vanligen bara till den som har för avsikt att resa utomlands.⁴⁹ Södra och centrala Somalia samt Puntland har enligt data från Unicef inte registrerat några födselar för tiden 2010 – 2015. Det förekom födelseregistrering i Somaliland men flertalet födselar registrerades inte heller där då endast 3 % av födslarna i Somalia registrerades.⁵⁰ En anledning till detta är att mer än 90 % av alla födselar i

⁴⁶ Internationell organisation i Hargeisa, Somaliland C, samtal med Lifos i Hargeisa 2018-10-24

⁴⁷ Utrikesdepartementet, *Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Somalia 2015-2016*, Avsnitt II. Rättsstatens principer, (hämtad 2019-04-02) <https://www.regeringen.se/498cda/contentassets/ca83e696693642539a53670eb3d0c9c1/somalia---manskliga-rattigheter-demokrati-och-rattsstatens-principer-2015-2016-.pdf> (hämtad 2019-02-18)

⁴⁸ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

⁴⁹ EASO, *Country of Origin Information report SOUTH and CENTRAL SOMALIA COUNTRY OVERVIEW*, 2014-08-01, s. 41 <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=33181> (hämtad 2019-04-02)

⁵⁰ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2017 - Somalia*, s. 34, 2018-04-20, <https://lifosintern.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=41213>

Somalia sker i hemmet.⁵¹ I den mån det förekommer folkbokföringsregister är dessa i huvudsak manuellt förda i pappersform.⁵² De myndigheter som kan registrera födselar är Civil Registration Authority, Ministry of Interior, Department of Statistics' Birth and Death Register, Ministry of Health och Central Bureau of Statistics. Födelseregistrering är gratis till barnet har uppnått ett års ålder. De som kan registrera en födsel är föräldrar, barnmorska eller vårdinrättning och informationen som lämnas är barnets namn, kön, klockslag och datum för födseln samt föräldrarnas namn, yrke och bostadsort. För fadern anges även religion. Namnet på den som registrerar födseln ska även anges.⁵³

Det finns olika försök att skapa biometriska identifikationssystem. Världsbanken försöker, parallellt med det nationella systemet för utfärdande av pass, ta fram ett system i syfte att kunna göra transaktioner i finansiella sektorn. Världsbanken vill koppla det till ett nationellt id-system men har haft synpunkter på att det saknas lagstiftning kring befintligt identifieringssystem liksom att det saknas enhetlighet i landet.⁵⁴

6.1.2. Somaliland

I Somaliland påbörjades i september 2014 ett digitalt folkbokföringssystem som sköts av inrikesministeriet. Den som folkbokförts får ett personligt nationellt (i Somaliland) identitetsnummer, vilket är kopplat till personen livet ut.⁵⁵ Numret är uppbyggt av födelseiden samt åtta ytterligare siffror, exempelvis 280269-12345678, vilket innebär att personen är född den 28 februari 1969.⁵⁶ Numret är tillsammans med individens personuppgifter registrerat i Somalilands nationella id-register (Somaliland National Identity Register).⁵⁷ Det finns en nationell server vid inrikesministeriet i Hargeisa och där lagras all data. Regionala kontor är kopplade mot den nationella servern i Hargeisa. Registreringen i databasen påbörjades i september 2014.⁵⁸ Registret är grunden för många andra system i Somaliland, såsom vid utfärdande av pass. Även andra system, som exempelvis skatteadministrationen, fordonsregistret, körkortsregistret, lagfartsregistret för markägande, försäkring och hälsovård, är kopplade till Somalilands nationella id-register. Polisen har tillgång till registret vilket gör att de får

⁵¹ World Bank Group, Federal Republic of Somalia Systematic Country Diagnostic, 2018-05-01, s. 40,

<http://documents.worldbank.org/curated/en/554051534791806400/pdf/SOMALIA-SCD-08152018.pdf> (hämtad 2019-04-02)

⁵² World Bank Group, Toward a Somali Identification System: ID4D Diagnostic, 2016, s. 12 <http://pubdocs.worldbank.org/en/185701524689472792/Somalia-ID4D-Diagnostic-Web040418.pdf> (hämtad 2019-04-02)

⁵³ Unicef, *CRVS, Birth, marriage and death registration in Somalia – Unicef data*, 2017-11-01, <https://data.unicef.org/resources/crvs/somalia/> (hämtad 2019-04-03)

⁵⁴ Sveriges ambassad i Nairobi, samtal med Lifos i Nairobi 2018-10-26

⁵⁵ Inrikesministeriet, Somaliland, samtal med Lifos i Hargeisa 2018-10-24

⁵⁶ Inrikesministeriet, Somaliland, samtal med Lifos i Hargeisa 2018-10-24

⁵⁷ Abdirashid, Mohammed, Chief Engineer vid Somaliland National Identity Register, e-post till Lifos 2018-10-24

⁵⁸ Inrikesministeriet, Somaliland, samtal med Lifos i Hargeisa 2018-10-24

tillgång till all information i id-registret samt kopplade register. Bankerna är dock inte kopplade till det nationella id-registret.⁵⁹

6.1.3. Lifos kommentar

Lifos noterar att det saknas ett nationellt och likvärdigt folkbokföringssystem i Somalia och drar slutsatsen att avsaknaden av ett sådant system gör att andra aktörer, som exempelvis Världsbanken, försöker skapa egna lösningar för att kunna genomföra sina uppdrag.

Vidare noterar Lifos att Somaliland inte har erkänts internationellt och att dess folkbokföringssystem är regionalt i Somaliland, och inte en del av ett folkbokföringssystem för Federala Republiken Somalia.

6.2. Identifiering inför utfärdande av identitetsdokument

I avsaknad av ett nationellt folkbokföringssystem har följande procedur införts för att identifiera vem personen som ansöker om pass eller id-kort är. Den som avser ansöka om ett id-kort eller pass vänder sig först till den lokala myndigheten där de har sin hemvist eller där de är födda. Den lokala myndigheten ska då identifiera att personen i fråga är somalisk medborgare från födseln, och utfärdar om så är fallet ett intyg⁶⁰.⁶¹ Den regionala myndigheten i Benadir kan utfärda födelsebevis och den lokala myndigheten i Benadir kan även utfärda personbevis. Till färgen är födelsebeviset beigefärgat med ett rödrosa ruttmönster. Personbeviset är gröntonat i sidkanterna och mera rosa i mitten, med blå fluktuerande rand i över- och nederkant.⁶² Om personen har dokument att visa vid ansökan om id-kort eller pass kontrollerar IND att dessa är giltiga och äkta genom kontakt med den lokala utfärdande myndigheten.⁶³ Kontroll kan också ske med kriminalpolisen (Criminal Investigation Division, CID) om något förefaller att inte vara i sin ordning.⁶⁴

Om den som ansöker om ett pass eller ett id-kort inte har några dokument att visa den lokala myndigheten för att identifiera sig måste vederbörande vid domstol presentera en person som känner honom/henne – en referensperson.⁶⁵ Referenspersonen intygar under ed att de känner personen som ska identifieras och uppge personens namn, födelsetid, familj och klan

⁵⁹ Inrikesministeriet, Somaliland, samtal med Lifos i Hargeisa 2018-10-24; Abdisrashid, Mohammed, Chief Engineer vid Somaliland National Identity Register, e-post till Lifos 2018-10-24

⁶⁰ Det är för Lifos oklart om *intyg* i detta fall refererar till personbevis eller födelsebevis eller båda. ⁶¹

⁶¹ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

⁶² Anonym källa, e-post till Lifos 2018-02-07

⁶³ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

⁶⁴ Jama Mohamud, Mohamed, Head of Garowe Passport, Immigration and Naturalisation Agency Garowe, samtal med Lifos i Garowe 2018-10-22

⁶⁵ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

samt var personen bor. Domstolen kommer sedan utifrån dessa uppgifter utfärda ett skriftligt intyg att personen ifråga är medborgare i Somalia. Intyget kan därefter användas för att få ett födelsebevis.⁶⁶ Straffet för att falskeligen intyga en annan persons identitet regleras i den somaliska strafflagen (Somali Penal Code), kapitel 8, artikel 37 och är bestämt till mellan ett och åtta års fängelse.⁶⁷

Vid Lifos samtal i Garowe, Puntland, framkom även att den lokala myndigheten intervjuar personen som behöver verifiera sin identitet. Samma frågor som ställs till referenspersonen ställs till den som ska ansöka om id-kort och pass (se ovan). Det ställs också fråga om vem som är den personens klanäldste vilket möjliggör kontakt med denne för att kontrollera uppgiften.⁶⁸ Vid Lifos samtal med den lokala myndigheten i Garowe framkom att det är där som födelsebevis utfärdas. Personer som befinner sig i Garowe men inte är medborgare i Puntland kan få ett puntländskt personbevis (*warqadda sugnaanta*) som visar att de befinner sig där, men kan inte få ett födelsebevis.⁶⁹ I födelsebevisen finns uppgift om namn, födelseort, medborgarskap samt om personen är medborgare i Puntland, om personen är permanent boende och född på känd plats eller en internflykting. Vidare framgår äldstes namn och telefonnummer samt underskrift från äldste för att bekräfta att vederbörande tillhör hans klan. Syftet med proceduren är att intyga vem personen är och det är klanäldste eller en annan prominent person som är den som genom sin namnteckning intygar uppgifterna. Kontroll kan också göras med andra personer, såsom klanmedlemmar, men de undertecknar inte något intyg.⁷⁰ Processen att få ett födelsebevis utfärdat i Garowe startar vid den lokala myndigheten, när intyget är godkänt av äldste går det vidare till ett företag (PII Tech LLC) som utfärdar födelsebevisen. Företaget ställer frågor och tar biometri och utfärdar sedan födelsebeviset. De som är medborgare i Puntland får också ett medborgarskapskort som visar detta. Personer som inte är medborgare i Puntland intervjuas endast och kontrolleras inte via äldste. För exempelvis personer som rest till Garowe från Hargeisa i syfte att ansöka om pass, litar lokala myndigheten på muntliga uppgifter från chauffören som ordnat bussresan om huruvida personen är somalisk medborgare eller inte. Chaufförerna har licens från lokala myndigheten i Garowe att köra bussresor från Hargeisa till Garowe för att personer från Somaliland ska kunna ansöka om somaliskt pass, och den lokala myndigheten känner och litar på dessa chaufförer. Syftet med intervjuerna är att fastställa att personen är somalisk medborgare. Baserat på intervjun utfärdas sedan ett puntländskt personbevis (*warqadda sugnaanta*). I de puntländska

⁶⁶ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

⁶⁷ Abdi, Mahad, e-post till Lifos 2018-12-11

⁶⁸ Jama Mohamud, Mohamed, Head of Garowe Passport, Immigration and Naturalisation Agency Garowe, samtal med Lifos i Garowe 2018-10-22

⁶⁹ Ali Hassan, Mohamed, Municipality of Garowe, Permanent Secretary's Office, samtal med Lifos 2018-10-23

⁷⁰ Ali Hassan, Mohamed, Municipality of Garowe, Permanent Secretary's Office, samtal med Lifos 2018-10-23

personbevisen skrivs dock inte ut var personen är född om personen inte kan hitta någon äldste i Garowe som kan gå i god för personens uppgifter.⁷¹

Med begreppet att en person inte är medborgare i Puntland menas personer som inte är från Puntland. I Lifos samtal med myndigheterna i Puntland, som fördes på engelska, använde de senare begreppet *aliens* för att beteckna dem. Dessa personer är från en annan delstat i Federala Republiken Somalia och anses vara medborgare i Somalia, men inte i delstaten Puntland. De som i Puntland inte betraktas som medborgare där kan få ett puntländskt personbevis (*warqadda sugnaanta*) där det framgår från vilken region i Federala Republiken Somalia de kommer.⁷²

Internflyktingar har ofta äldste i Garowe och är registrerade med biometriska uppgifter. Det är samma företag som utfärdar födelsebevisen som handhar registret för internflyktingar.⁷³ Det finns ett särskilt id-kort för internflyktingar. Födelsebevisen och de puntländska personbevisen har olika färger. Medborgare i Puntland har gula födelsebevis, personer som inte är medborgare i Puntland har vita och internflyktingar röda puntländska personbevis. Dessa tre olika dokument indikerar olika status för innehavaren.⁷⁴

Företaget PII Tech LLC som i Garowe tar upp biometri och utfärdar födelsebevis tar vid personens besök ett digitalt fotografi, gör en irisavläsning, tar fingeravtryck på antingen båda tummarna eller alla tio fingrar, samt tar betalt för födelsebevis och id-kort till en kostnad av 14 USD vardera. Databasen i Garowe är sammankopplad med databaser i andra städer i Puntland såsom Bosasso, Galkaacyo, Qardho och Baran i regionen Sanaag (uppräkningsen är inte uttömmande). Det finns pilotprojekt när den lokala myndigheten åker till Eyl och andra avlägsna områden för att registrera personer. I normalfallet måste dock en person från ett sådant område ta sig till något av de fasta kontoren för att göra en ansökan om pass och andra id-dokument. Företaget uppger dock, till skillnad från den lokala myndigheten i Garowe, att det endast finns två färger på dokumenten – blå och grön. De gröna avser personer som inte är medborgare i Puntland samt internflyktingar. Inför utfärdande av dessa gröna puntländska personbevis kontrolleras endast att personen är somalisk medborgare. Puntländska personbevis för internflyktingar märks med *wardaaqa sugnaan*. Ett id-kort som utfärdas med ett grönt puntländskt personbevis som grund har en anteckning på baksidan att personen inte har rätt att rösta i Puntlands val. De blå födelsebevisen visar att du är medborgare i Puntland och kan rösta i valen i Puntland. Id-kort utfärdas i Puntland till personer över arton år,

⁷¹ Ali Hassan, Mohamed, Municipality of Garowe, Permanent Secretary's Office, samtal med Lifos 2018-10-23

⁷² Ali Hassan, Mohamed, Municipality of Garowe, Permanent Secretary's Office, samtal med Lifos 2018-10-23

⁷³ Ali Hassan, Mohamed, Municipality of Garowe, Permanent Secretary's Office, samtal med Lifos 2018-10-23

⁷⁴ Ali Hassan, Mohamed, Municipality of Garowe, Permanent Secretary's Office, samtal med Lifos 2018-10-23

vilket är den ålder då man är röstberättigad i Puntland. Både de blå födelsebevisen och de gröna puntländska personbevisen kan användas vid ansökan om pass.⁷⁵

Ett somaliländskt id-kort kommer i en ansökan om ett somaliskt pass betraktas som ett dokument bland andra för att verifiera vem personen är.⁷⁶

6.2.1. Födelsebevis

Det är valfritt för föräldrarna att begära ett födelsebevis när ett barn föds i familjen och det är ovanligt att födelsebevis utfärdas för nyfödda barn. Det pågår projekt på sjukhusen att utfärda födelsebevis för de barn som föds där.⁷⁷ Den som ämnar ansöka om pass för ett barn kan vända sig till domstol för att verifiera vem barnet och dess föräldrar är.⁷⁸ Om en förälder avlidit är det även då till domstol man vänder sig för att få ett intyg där det framgår.⁷⁹ Andra tillfällen då man behöver vända sig till domstol är om man vill ändra stavningen på ett namn som i tidigare dokument är felstavat, helt vill ändra ett namn eller har tappat bort ett tidigare utfärdat pass. Det är endast tillåtet att ändra ett av personens namn helt och hållet. Ålder kan ändras med ett till tre år, samt att även födelseorten kan ändras. Det dokument som domstolen utfärdar i ärendet skickas sedan tillsammans med passansökan till IND i Mogadishu. Uppgifterna kan bara ändras i det nya id-dokumentet och passet om intyget från domstolen stödjer det.⁸⁰ Lifos samtalspartner vid IND i Mogadishu uppgav att han inte känner till vilken procedur domstolarna använder sig av när de verifierar någons identitet.⁸¹

Uppgifterna som kommer fram i utredningen används sedan som grund för lokala myndigheten att utfärda ett födelsebevis. Det är den lokala myndighetens ansvar att uppgifterna i födelsebeviset är korrekta.⁸² I de fall där exakt födelsedatum för en person inte är känt kommer den lokala myndigheten att välja ett datum som förefaller rimligt. Framförallt när det gäller äldre personer vet de inte alltid vilket datum de är födda, även om året

⁷⁵ Jama, Yassin, General Director PII Tech LLC, Garowe, samtal med Lifos i Garowe 2018-10-23

⁷⁶ Abdi, Mahad, e-post till Lifos 2018-11-19

⁷⁷ Jama, Yassin, General Director PII Tech LLC, Garowe, samtal med Lifos i Garowe 2018-10-23

⁷⁸ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17; Mohamed Jama Mohamud, Head of Garowe Passport, Immigration and Naturalisation Agency Garowe, samtal med Lifos i Garowe 2018-10-22

⁷⁹ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17; Mohamed Jama Mohamud, Head of Garowe Passport, Immigration and Naturalisation Agency Garowe, samtal med Lifos i Garowe 2018-10-22

⁸⁰ Jama Mohamud, Mohamed, Head of Garowe Passport, Immigration and Naturalisation Agency Garowe, samtal med Lifos i Garowe 2018-10-22

⁸¹ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

⁸² Jama Mohamud, Mohamed, Head of Garowe Passport, Immigration and Naturalisation Agency Garowe, samtal med Lifos i Garowe 2018-10-22

är känt. I dessa fall kan antecknas den 1 januari som födelsedatum. Det finns ingen anteckning i dokumentet att födelsedatumet är estimerat.⁸³

I Garowe registreras personen som ett födelsebevis ska utfärdas för i en databas tillsammans med personens fingeravtryck. Andra lokala myndigheter, i vart fall i Puntland, använder manuella register.⁸⁴

6.3. Identifiering inför utfärdande av somaliländskt identitetsdokument

När en person som ansöker om id-kort lämnat sin biometri och det inte kommer upp någon träff på person i databasen, dvs personen är inte tidigare registrerad, börjar ansökningsprocessen hos den lokala myndigheten. Där får den som ansöker berätta vem som är äldste i ens klan. Tjänstemannen på den lokala myndigheten kontakter äldste, per telefon eller liknande, i syfte att identifiera den person som ansöker om ett id-kort. Den äldste känner människorna i klanen och är ansvarig för de uppgifter han lämnar. Äldste får lämna uppgifter om personens far, om hans klantillhörighet och om nära relationer. Personen som ansöker kommer tillfrågas om *jifadiisa* (det lägsta klanledet). Den som ansöker om id-kort kommer att tillfrågas om släktingar har ansökt om id-kort och därmed registrerats i databasen. Myndigheten har tillgång till en lista över vilka klanfamiljerna är. När personen som ansöker om id-kort kommer till myndigheten genomförs en andra intervju. Som en del i den intervjun kan personen som ansöker om id-kort ombedjas ringa en person som tjänstemannen väljer ut i personens kontaktlista i mobiltelefonen. Personen som rings upp får svara på frågor om den som ansöker om ett id-kort, även om klantillhörigheten. När personen har identifierats registrerats den i databasen och personen kopplas ihop med uppgifter om personens familj. Proceduren har stöd i somaliländsk lag.⁸⁵

Den som inte känner till sitt födelsedatum, vilket främst rör äldre människor, görs en uppskattning av åldern genom att fråga vederbörande hur gammal han eller hon var när olika större händelser inträffade, t.ex. när kriget i Somalia bröt ut eller när kriget mot Etiopien bröt ut. Det är årtal som alla somaliländare känner till. Man uppskattar ett årtal och en födelsedag. Ibland registreras den dag personen ansöker om id-kort som födelsedag, ibland kan personen få välja en födelsedag det uppskattade året och ibland registreras den 1 januari som födelsedatum.⁸⁶

Det förekommer att någon i samband med sin ansökan om id-kort hävdar att han eller hon är äldre eller yngre än den korrekta åldern. Det är främst yngre personer som detta rör. Personen får då visa skolbetyg och familjen och religiösa ledare kan kontaktas om personens ålder. Man frågar personens

⁸³ Jama Mohamud, Mohamed, Head of Garowe Passport, Immigration and Naturalisation Agency Garowe, samtal med Lifos i Garowe 2018-10-22

⁸⁴ Jama Mohamud, Mohamed, Head of Garowe Passport, Immigration and Naturalisation Agency Garowe, samtal med Lifos i Garowe 2018-10-22

⁸⁵ Inrikesministeriet, Somaliland, samtal med Lifos i Hargeisa 2018-10-24

⁸⁶ Inrikesministeriet, Somaliland, samtal med Lifos i Hargeisa 2018-10-24

syskon om åldern och åldersskillnaden mellan syskonen kontrolleras. Åldern kontrolleras inte med klanäldste, såvida inte klanäldste råkar vara en familjemedlem. Den som vid en ansökan om id-kort lämnar felaktiga uppgifter arresteras. Om det är omtvistat huruvida den klan den som ansöker om id-kort tillhör är av somaliländskt ursprung, vilket har betydelse för om vederbörande är somaliländsk medborgare, kontaktas en avdelning inom den somaliländska administrationen som ansvarar för traditionella äldste och fred (the Peacebuilding and Traditional Leaders Department of the Somaliland administration) som har en lista över samtliga klaner som betraktas som somaliländska.⁸⁷

När uppgifterna väl är registrerade i det nationella id-registret kan man inte ändra dem, vare sig stavning av namn eller födelsedag. Uppgifterna skrivs in i systemet på med somalisk stavning där de automatiskt transkiberas till engelsk stavning. Id-korten är enbart utfärdade på somaliska medan passen även är utfärdade med engelsk stavning.⁸⁸

Många ansökningar avslås eftersom man efter utredning funnit att personen inte är från Somaliland. Det finns de som mutar äldste att säga att de tillhör en specifik klan, vilket leder till att inrikesministeriet får göra noggranna utredningar om personens identitet.⁸⁹

6.3.1. Födelsebevis

Barn får födelsebevis, och dessa utfärdas av den lokala myndigheten. Barnmorskan skriver ett intyg, som har ett serienummer, till lokala myndigheten. Olika regioner har olika serienummer. Intyget ligger till grund när den lokala myndigheten utfärdar födelsebeviset. Barn kan börja skolan utan ett födelsebevis, men en del skolor frågar efter det.⁹⁰

Alla personer i Somaliland, även vuxna, har rätt att få ett födelsebevis utfärdat. För att få det utfärdat senare, dvs inte i samband med födelsen, måste man få ett godkännande av borgmästaren. Därefter kan man vända sig till myndigheten. I alla städer har hälsoministeriet ett kontor där du kan registrera dig för att få ett födelsebevis. Etiopiska medborgare som vistas i Somaliland kan få födelsebevis, men de kan inte få id-kort.⁹¹

6.4. Identifiering vid somalisk ambassad inför utfärdande av id-kort och pass

6.4.1. Somalias ambassad i Nairobi

Ett bevis om kenyanskt medborgarskap kan intyga identiteten för en somalier som ansöker om somaliskt pass vid Somalias ambassad i Nairobi, men endast somalisk nationalitet kan inte göra det. Födelseort är inte

⁸⁷ Inrikesministeriet, Somaliland, samtal med Lifos i Hargeisa 2018-10-24

⁸⁸ Inrikesministeriet, Somaliland, samtal med Lifos i Hargeisa 2018-10-24

⁸⁹ Inrikesministeriet, Somaliland, samtal med Lifos i Hargeisa 2018-10-24

⁹⁰ Inrikesministeriet, Somaliland, samtal med Lifos i Hargeisa 2018-10-24

⁹¹ Inrikesministeriet, Somaliland, samtal med Lifos i Hargeisa 2018-10-24

väsentligt för huruvida någon bedöms vara somalisk medborgare eller inte. Det viktiga i bedömningen av huruvida någon är somalisk medborgare är blodslinjen. Även minoriteter, såsom bajuni, som inte talar somaliska kan bedömas vara somaliska medborgare.⁹²

Den som inte har identitetshandlingar som verifierar identiteten får vid ansökan om pass ta med sig någon som har ett somaliskt pass och som är känd vid ambassaden av ambassadören eller chargé d'affaires, exempelvis en affärsman, en advokat eller en parlamentsledamot. Referenspersonen måste göra sannolikt att han eller hon känner den som ansöker om pass men behöver inte vara från samma klan. Den somaliska ambassaden i Nairobi uppgav i samtal med Lifos att om referenspersonen befinner sig i Kenya måste han infinna sig på ambassaden i Nairobi. Befinner sig referenspersonen i Somalia måste denne komma till utrikesministeriet i Mogadishu som stämplar och intygar äktheten i referenspersonens intyg. Om referenspersonen inte är känd av ambassadpersonalen kontrolleras uppgifterna av ambassaden genom e-post. Referenspersonen ska i intyget ange sitt eget namn, sitt eget passnummer, att personen som ansöker om pass är somalier samt namnet och födelsetiden på den som ansöker om pass. Intyget ska också innehålla uppgifter om att referenspersonen intygar uppgifterna och tar ansvar om dessa skulle visa sig var inkorrekta.⁹³

De uppgifter som referenspersonen lämnar kontrolleras av somaliska ambassaden i Nairobi med den passökandes klan. Referenspersonen tar ansvar för att den som ansöker om pass är den som han eller hon utfäster sig att vara. Kontroller av de uppgifter som lämnas in görs med myndigheterna i Mogadishu samt med lokala administrationer i Somalia. Det är straffbart för referenspersonen att lämna falska uppgifter. Lifos samtalspartner vid den somaliska ambassaden i Nairobi känner inte till att någon har åtalats för att falskeligen ha intygat någons identitet. Varje ambassad har sin egen procedur och ansökningsavgiften kan variera liksom även sättet man tar in avgiften på.⁹⁴

För att få ett somaliskt födelsebevis utfärdat krävs en referensperson som intygar att personen är somalisk medborgare, personens namn och födelsetid. Den somaliska ambassaden i Nairobi uppgav att om personen är född i Kenya kan ett kenyanskt födelsebevis lämnas in som underlag för att få ut ett somaliskt födelsebevis. Det kenyanska födelsebeviset översätts. För att få ett somaliskt pass krävs dock att personen även har ett somaliskt födelsebevis. Somalier som bor i Kenya kan exempelvis lämna in id-kort, uppehållstillstånd i Kenya eller affärsdokument.⁹⁵

Den som inte vet exakt vilket födelsedatum man har kan få det verifierat av en referensperson eller ta med sig en affidavit från en advokat. Advokaten

⁹² Somalias ambassad i Nairobi, samtal med Lifos 2018-10-15

⁹³ Somalias ambassad i Nairobi, samtal med Lifos 2018-10-15

⁹⁴ Somalias ambassad i Nairobi, samtal med Lifos 2018-10-15

⁹⁵ Somalias ambassad i Nairobi, samtal med Lifos 2018-10-15

ska kalla fem vittnen och kontrollera uppgiften med familjen. Advokaten ska underteckna affidaviten. Det krävs att man har en exakt födelsedag för att ett pass ska kunna utfärdas.⁹⁶

6.4.2. Somalias ambassad i Bryssel

Somalias ambassad i Bryssel uppgav att de inte förlitar sig på några dokument utan intervjuar den som ansöker om pass för att säkerställa att personen är hundra procent somalier. Det räcker inte att vara etnisk somalier utan man måste vara från Federala Republiken Somalia för att räknas som somalisk medborgare. Intervjuerna handlar om somalisk politik och fokuserar på språklig dialekt. Det kan vara svårt med dialekten, då exempelvis internflyktingar som vistats länge på annan ort än hemorten kan tala den dialekten. Man gör också en hemvistutredning gällande hemorten i Somalia. Frågorna anpassas efter den sökandes utbildningsnivå. Lågutbildade kan få frågor om mat och äktenskapstraditioner. Somalias ambassad i Bryssel strök med emfas under att de aldrig ställer frågor om klan. De arbetar inte heller med referenspersoner som intygar den passökandes identitet. Vidare tillfrågas den som ansöker om pass varför vederbörande behöver ett pass.⁹⁷

Det är svårt att identifiera etniska minoriteter som somaliska medborgare. Svårast att fastställa är huruvida bajuni är somaliska medborgare, vilket leder till att de har svårt att få ett somaliskt pass. Bajuni kan exempelvis bevisa sitt somaliska medborgarskap genom att tala somaliska och visa att de skickar pengar till familj i Somalia. Det finns bajuni i Bryssel och om en person är bajuni borde han eller hon ha kontakter inom den gruppen.⁹⁸

Barn som är födda och uppvuxna i arabvärlden ställer särskilda krav på ambassaden, då barnen inte alltid talar somaliska. Det kan inträffa även med barn som är födda och uppvuxna i Europa. I dessa ärenden behöver barnet någon som kan berätta för ambassaden vilka de här barnen är. Dessa ärenden är dock ovanliga.⁹⁹

Utöver att någon identifierats som somalisk medborgare kvarstår den svåra uppgiften att identifiera att någon inte har dubbla identiteter. Somalias ambassad i Bryssel begär därför att den som ansöker om pass ska visa sitt europeiska uppehållstillstånd. Ibland kan det räcka med ett avslagsbeslut från en europeisk myndighet där det framgår vilka personuppgifter som personen är registrerad under i det europeiska landet. Ambassaden kommer sedan att använda personuppgifterna som framgår i dokument från en europeisk myndighet som grund för det somaliska passet. Ambassaden förstår att om födelsedatum i det europeiska dokumentet är den 1 januari eller den 1 juli så har sannolikt födelsedatumet uppskattats, men gör inga efterforskningar efter mer korrekt födelsedatum utan använder sig av de

⁹⁶ Somalias ambassad i Nairobi, samtal med Lifos 2018-10-15

⁹⁷ Somalias ambassad i Bryssel, telefonsamtal med Lifos 2019-03-27

⁹⁸ Somalias ambassad i Bryssel, telefonsamtal med Lifos 2019-03-27

⁹⁹ Somalias ambassad i Bryssel, telefonsamtal med Lifos 2019-03-27

personuppgifter som det europeiska dokumentet presenterar i sin helhet. Dessa personuppgifter, som i passdatabasen kopplas till personens fingeravtryck, kan sedan inte ändras. Det förekommer att den som ansöker om somaliskt pass sedan tidigare har haft ett annat somaliskt pass som är kopplat till databasen med fingeravtryck, och att personuppgifterna i den somaliska databasen inte stämmer överens med de uppgifter som den europeiska myndigheten har utfärdat sina dokument efter. Ambassaden kan i dessa fall inte göra några ändringar i databasen, utan de uppgifter som en gång har registrerats i förhållande till fingeravtrycken kvarstår. Således kommer den passökande i dessa fall få sitt pass utfärdat i samma personuppgifter som det första somaliska passet. Somaliska namn kan stavas på flera olika sätt, exempelvis både på somaliska och engelska. Den stavning som det första passet som är kopplat till fingeravtrycksdatabasen är utfärdat i kommer att förbli i framtida pass; det går inte att ändra stavningen i efterhand.

Passansökan med personuppgifterna skickas till IND i Mogadishu som utför kontroller och skriver ut passet. IND i Mogadishu har tillgång till databasen vid somaliska ambassaden i Bryssel, men inte vice versa. Kontrollen i Mogadishu kan ibland ställa till problem för de som ansöker om pass vid ambassaden. Exempelvis en somalisk kvinna vars make är norrmann och som har tagit sin norske makes norska efternamn. Passansökan blockerades automatiskt i Mogadishu. Ambassaden i Bryssel fick ringa IND i Mogadishu och övertyga dem om att kvinnan i fråga var somalisk medborgare. Även ljushyade från minoritetsgruppen reer hamar i Mogadishu kan ibland fastna i ansökningsprocessen. De behöver då komma till ambassaden i Bryssel där de blir intervjuade av IND-personal i Mogadishu för att säkerställa att de är somaliska medborgare.¹⁰⁰

Somalias ambassad i Bryssel kan utfärda ett medborgarskapsbevis (declaration of nationality).¹⁰¹

6.5. Lifos kommentar

Lifos noterar att uppgifterna från den lokala myndigheten i Garowe om de olika färgkoderna för de olika dokumenten som de tar emot ansökan för inte överensstämmer med företaget PII Tech LCC i Garowes uppgifter i samma fråga. Den lokala myndigheten uppger att för medborgare i Puntland utfärdas gula födelsebevis, medan personer som inte är medborgare får vita puntländska personbevis och internflyktingar får röda puntländska personbevis. Företaget PII Tech LCC som utfärdar dokumenten uppger dock att det endast finns två olika färger på dokumenten. Födelsebevisen för personer som inte är medborgare i Puntland är gröna och födelsebevisen för personer som är medborgare i Puntland är blå. Därutöver noterar Lifos att de personbevis och födelsebevis som utfärdas i Benadir har ett annat utseende än dem som utfärdas i Garowe. Lifos konstaterar att det finns en varierad flora av utseende på dokumenten och en låg kunskap hos myndigheterna

¹⁰⁰ Somalias ambassad i Bryssel, telefonsamtal med Lifos 2019-03-27

¹⁰¹ Somalias ambassad i Bryssel, telefonsamtal med Lifos 2019-03-27

själva om vilka dokument som utfärdas och hur de ser ut. Det faktum att dokumentens utseende varierar är dock en företeelse som i sig inte är anmärkningsvärd i en federal stat. Vidare noterar Lifos att terminologin som företrädare för myndigheter i såväl Mogadishu som Garowe använde i samtal med Lifos inte var precis eller konsekvent. Ibland användes ordet intyg (certificate), ibland födelsebevis (birth certificate) och ibland personbevis (*warqadda sugnaanta*). Det är exempelvis tydligt för Lifos att en del samtalspartner använde begreppet födelsebevis när de avsåg personbevis. Det faktum att precisionen hur ett specifikt intyg eller bevis benämns och vad som krävs för att få ett sådant intyg samt, som noterats ovan, hur olika intyg ska se ut är låg hos tjänstemännen i den somaliska administrationen gör att det finns utrymmer för missförstånd och feltolkningar av informationen för såväl Lifos som somalier som är i kontakt med myndigheterna.

Proceduren för att verifiera någons medborgarskap och/eller identitet skiljer sig mellan Mogadishu och Garowe. I Mogadishu måste den som saknar godtagbara identitetsdokument uppsöka domstol tillsammans med en referensperson som kan intyga personuppgifterna. Utifrån dessa uppgifter skriver sedan domstolen ett intyg. I Garowe är det den lokala myndigheten som verifierar personens identitet, men även här ska en referensperson intyga personuppgifterna. Kontroll av uppgifterna kan även göras med andra personer, till exempel andra klanmedlemmar än äldste. Lokala myndigheten i Garowe intervjuar också den som gjort en ansökan. Det förefaller dock som att domstolarna i såväl Mogadishu som Garowe är de som inför en passansökan kan verifiera och intyga vem som är ett barns vårdnadshavare. Lifos har inte besökt och samtalat med någon domstol, vare sig i Mogadishu eller i Garowe, och saknar därmed mer ingående uppgifter om hur proceduren ser ut när domstolen ska verifiera någons identitet.

Lifos vill fästa uppmärksamheten på att det vid samtalen i Garowe blev tydligt att när det gäller underlaget för att utfärda puntländska personbevis till personer som inte är medborgare i Puntland, eller är internflyktingar, är fokus på att personen är medborgare i Federala Republiken Somalia, och inte på de individuella personuppgifterna i övrigt. Däremot uppfattade Lifos att det lades stor vikt vid att fastställa huruvida en person var medborgare i Puntland eller inte, eftersom detta sedan skulle ligga till grund för rösträtten i valen i Puntland i januari 2019.

Somaliland har sedan 2014 ett folkbokföringssystem i vilket varje individ tilldelas ett personligt nationellt (i Somaliland) identitetsnummer som följer individen hela livet och är kopplat till en rad andra register i samhället. Individuppgifterna i det somaliländska systemet är kopplade till familjemedlemmars uppgifter. Lifos noterar att detta förenklar möjligheten att kontrollera en persons identitet då den relateras till individens omgivning. Kontrollerna av personuppgifterna vid registrering sker i Somaliland på liknande sätt som i Mogadishu och Garowe, dvs man kontrollerar uppgifterna med familj, klanäldste eller annan prominent person. I Somaliland sker dock även kontroll mot slumpvis utvalda

person/er i den sökandes telefonbok. Uppgifterna är kopplade till biometri och när uppgifterna väl är registrerade i folkbokföringssystemet kan de inte ändras, vilket skiljer sig från systemet i Federala Republiken Somalia där vissa uppgifter efter en procedur kan ändras.

Det finns uppgifter från IND i Mogadishu att rutinerna kan variera mellan olika ambassader. Uppgifter som kan bekräftas genom Lifos samtal med de somaliska ambassaderna i Nairobi respektive Bryssel, där det framkom att rutinerna för hur de som ansöker om pass identifieras skiljer sig åt vid ambassaderna.

7. Identitetskort

7.1. Federala Republiken Somalia

I Somalia finns en mängd olika identitetsdokument, vilka inte är av så god beskaffenhet och som utfärdas i specifika samhällen, delstater eller förmånstagare av särskilda program. Exempel på sådana id-handlingar kan vara FN-stödda World Food Program (WFP) eller identifiering för utbetalning av lön från somaliska nationella armén genom United Nations Office for Project Services (UNOPS) men även lokala myndigheters initiativ såsom Benadir-administrationens id-kort och Puntlands id-kort. Dessa system täcker endast en liten del av befolkningen och handlingarna har lågt förtroende hos somalierna.¹⁰² World Bank Group uppger att Puntlands id-system är det mest utvecklade i Somalia men menar likväl att alla uppgifter de erhållit från systemet inte är tillförlitliga samt att id-kortet inte uppfyller internationell säkerhetsstandard och finansiering samt även att datalagringen är oklar. Det är också oklart om det id-nummer som erhålls med id-kortet är kortnumret eller ett unikt identitetsnummer.¹⁰³

Enligt uppgift till Lifos vid samtal i Mogadishu och Hargeisa i oktober 2018 framkom att id-kort alltid utfärdas för vuxna i samband med utfärdande av pass. Det innebär att alla personer som fått ett id-kort utfärdat i vuxen ålder också har fått ett pass utfärdat till sig. Det är en och samma ansökan för ett erhålla båda dokumenten. För barn som ansöker om pass utfärdas dock inte id-kort i samband med att pass utfärdas. Ovan nämnda rutin har varit i bruk sedan 2011/2012.¹⁰⁴

¹⁰² World Bank Group, *Toward a Somali Identification System: ID4D Diagnostic*, 2016-01-01, s. ix,

<http://pubdocs.worldbank.org/en/185701524689472792/Somalia-ID4D-Diagnostic-Web040418.pdf> (hämtad 2019-04-03)

¹⁰³ World Bank Group, *Toward a Somali Identification System: ID4D Diagnostic*, 2016-01-01, s. 63f,

<http://pubdocs.worldbank.org/en/185701524689472792/Somalia-ID4D-Diagnostic-Web040418.pdf> (hämtad 2019-04-03)

¹⁰⁴ Jama Mohamud, Mohamed, Head of Garowe Passport, Immigration and Naturalisation Agency Garowe, samtal med Lifos i Garowe 2018-10-22

7.2. Somaliland

De somaliländska id-korten är biometriska, såväl irisavläsning som fingeravtryck finns med. Endast personer med somaliländskt medborgarskap kan få ett id-kort. Om du ansöker om id-kort och tidigare är registrerad i det nationella id-registret kommer dina personuppgifter upp när du lämnar din biometri.¹⁰⁵ En ansökan om id-kort kan lämnas in i alla regionhuvudstäder i Somaliland. Inrikesministeriet utfärdar även röstkort.¹⁰⁶

7.3. Utfärdande vid somalisk ambassad

Den somaliska ambassaden i Bryssel uppgav att den som får ett somaliskt pass utfärdat också får ett id-kort. Barn lämnar inte fingeravtryck och får inte heller något id-kort i samband med att ett pass utfärdas. Som barn räknas man vid ambassaden i Bryssel upp till femton års ålder.¹⁰⁷ Lifos hänvisar för ytterligare information avseende myndighetsålder till [avsnitt 5](#).

7.4. Lifos kommentar

Utfärdande av id-kort görs på samma underlag som utfärdande av pass. För kommentarer i den delen se [avsnitt 8.4](#). Lifos vill här dock fästa uppmärksamheten på att i avsaknad av ett nationellt system för id-kort försöker flera aktörer i Somalia hitta egna lösningar som de anser tillförlitliga.

8. Pass

8.1. Federala Republiken Somalia

Den somaliska passlagen (22/1970) stipulerar att somaliska medborgare har rätt att ha ett pass.¹⁰⁸ Det är endast IND som kan utfärda pass, och det gäller såväl hemlandspass, tjänstepass och diplomatpass.¹⁰⁹ Fram till Siad Barre-regimens fall 1991 utfärdade den somaliska regeringen pass, som sedermera kom att benämnas ”det gröna passet”. Efter 1991 fortsatte olika privata aktörer att, utan officiellt godkännande, trycka och utfärda de gröna passen. Från 2007 har somaliska regeringen uppgett att de gröna passen inte längre är giltiga och bruket av dem är förbjudet. TFG lanserade 2007 ett nytt maskinläsbart pass med blå pärm och avancerade säkerhetsdetaljer. Från 2010 utfärdades en ny generation maskinläsbara blå pass. Passet trycktes fram till juni 2011 i Förenade Arabemiraten, men därefter har passen tryckts i Mogadishu. Det krävdes personlig inställelse vid ansökan, men det var inte nödvändigt att visa upp födelsebevis. Ett id-kort utfärdades samtidigt med passet. I december 2013 öppnade Benadir-administrationen i Mogadishu ett

¹⁰⁵ Inrikesministeriet, Somaliland, samtal med Lifos i Hargeisa 2018-10-24

¹⁰⁶ Inrikesministeriet, Somaliland, samtal med Lifos i Hargeisa 2018-10-24

¹⁰⁷ Somalias ambassad i Bryssel, telefonsamtal med Lifos 2018-03-27

¹⁰⁸ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17; Somalias ambassad i Bryssel, telefonsamtal med Lifos 2019-03-27

¹⁰⁹ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

center för utfärdande av pass och id-kort.¹¹⁰ Det är denna process som beskrivs mer utförligt i förevarande rapport.

Det har utfärdats 461 523 pass under perioden 1 januari 2014 till 31 oktober 2018. Nästan tre fjärdedelar (74 %) har utfärdats lokalt i Somalia medan resterande 26 % har utfärdats vid somaliska ambassader. Av de som utfärdats lokalt i Somalia har 65 % utfärdats i Mogadishu och 15 % i Garowe. Därefter följer Bosasso 5 %, Galkaacyo 4 %, Hargeisa 3 %, Kismayo 1 % och Baidoa 1 %. Vid var och ett av tjugo andra ansökningsplatser i södra och centrala Somalia samt i Puntland har också ett mindre antal ansökningar lämnats in. Enligt uppgifter från IND utfärdas pass vid tjugonio somaliska ambassader. Flest utfärdas i Jeddah, 28 %, följt av Nairobi, 20 %. I såväl Riyadh som Dubai utfärdas 8 %, i Abu Dhabi 6 %, Doha 4 %, Kuwait 3 %, Kampala 2 %, Lusaka 2 %, Addis Abeba 2 %, Pretoria 2 %, Khartoum 2 %, Juba 2 %. Vid var och en av ambassaderna i Ankara, Kairo, Djibouti, Kuala Lumpur utfärdades 1 % av det totala antalet pass som utfärdats vid ambasad. Därutöver utfärdades ett mindre antal pass vid elva andra somaliska ambassader, inkluderande ambassaderna i Rom och Bryssel. Av de utfärdade passen har 1 % varit diplomatpass, 2 % tjänstepass och de resterande 97 % hemlandspass. Flest pass, 84 %, har utfärdats till vuxna och endast 16 % till barn.¹¹¹ Sedan 2014 har 1327 passansökningar, inklusive tjänstepass och diplomatpass, avslagits.¹¹²

8.1.1. Hemlandspass

När det gäller hemlandspass sköts hela utfärdandeprocessen inom IND. Det finns tre separata sektioner i utfärdandeprocessen; sektionen för verifiering i regionen, sektionen för verifiering vid ambassader samt sektionen för verifiering i Mogadishu.¹¹³

Processen hos myndigheterna efter ansökan om pass börjar med verifiering av de av den passökande uppvisade dokumenten. I verifieringsprocessen ingår att IND ringer till kriminalpolisen (CID) för att kontrollera att det inte föreligger hinder att utfärda pass samt kontrollerar uppgifterna som lämnats in och som har utfärdats av lokal myndighet. Ibland delar man databas med den lokala myndigheten, men i de fall det inte är så kontrolleras uppgifterna per telefon.¹¹⁴ Lifos noterar här att uppgifterna korrigerades av samtalspartnern i denna fråga under samtalet, till att inledningsvis ha uppggett att chefen kontrollerar samtliga passansökningar. Det är en lokal tjänsteman som kontrollerar alla passansökningar. Om denne upptäcker

¹¹⁰ EASO, *Country of Origin Information report SOUTH and CENTRAL SOMALIA COUNTRY OVERVIEW*, 2014-08-01, s. 41-43, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=33181> (hämtad 2019-04-02)

¹¹¹ Abdi, Mahad, e-post till Lifos 2018-11-19

¹¹² Abdi, Mahad, e-post till Lifos 2018-12-11

¹¹³ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

¹¹⁴ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

något som förefaller vara inkorrekt går ansökan vidare till chefen för passkontoret för kontroll.¹¹⁵ När den kontrollen är genomförd går den sökande till ansökningscentret och ansöker om pass. Där kontrolleras att alla frågor är besvarade och en intervju genomförs för att dubbelkontrollera den uppgivna informationen.¹¹⁶

Intervjun syftar också till att de som är analfabeter ska få tillfälle att verifiera att den uppgivna skriftliga informationen är korrekt.¹¹⁷ Under intervjun tillfrågas den som ansöker om pass om sitt namn, sin ålder, varför personen behöver ett pass, vart personen ska resa och om de har haft något pass tidigare. Om personen uppger att denne ska studera utomlands uppmanas denne att inkomma med dokument som styrker att man antagits till studierna. Den som ska åka utomlands för medicinsk behandling uppmanas inkomma med dokument från sjukhuset. Syftet med frågorna är att ta reda på om personen har ett annat pass samt om personen avser att resa för att ansöka om asyl i ett annat land. Vidare är syftet att ta reda på om personen avser åka på *tahrib*¹¹⁸, åka till Libyen i syfte att ta sig till Europa. Om så är fallet kan de inte tillåta personen att resa. En person kan dock få ett pass även om personen inte avser att resa alls. För att kontrollera att en person lämnar riktiga uppgifter avseende syftet med passansökan görs kontroller genom att man ringer till äldste i klanen och/eller familjen.¹¹⁹

Den som inte har med sig de nödvändiga dokument som krävs för passansökan kommer inte vidare i processen till en intervju.¹²⁰ En av Lifos samtalspartner uppgav att när tjänstemannen försäkrat sig om att den som ansöker om pass är somalisk medborgare fortsätter processen och ansökningsavgiften betalas.¹²¹ Ansökan och verifieringsblanketten fortsätter till ansökningsdatabasen. Biometriska uppgifter, bestående av fingeravtryck, iris och fotografi, lämnas.¹²²

Det finns endast en databas där alla passansökningar registreras, oavsett vid vilken plats i Somalia eller vid vilken utländsk somalisk ambassad ansökan

¹¹⁵ Jama Mohamud, Mohamed, Head of Garowe Passport, Immigration and Naturalization Department, samtal med Lifos i Garowe 2018-10-22

¹¹⁶ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

¹¹⁷ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

¹¹⁸ *Tahrib* är ett arabiskt ord för ”smuggling”, men är nära sammanlänkat med det arabiska ordet för ”flykt”, och används för att beskriva människors resa från bland annat Somalia till västvärlden.

¹¹⁹ Jama Mohamud, Mohamed, Head of Garowe Passport, Immigration and Naturalization Department, samtal med Lifos i Garowe 2018-10-22

¹²⁰ Jama Mohamud, Mohamed, Head of Garowe Passport, Immigration and Naturalization Department, samtal med Lifos i Garowe 2018-10-22

¹²¹ Jama Mohamud, Mohamed, Head of Garowe Passport, Immigration and Naturalization Department, samtal med Lifos i Garowe 2018-10-22

¹²² Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

lämnas in. Nämnade databas finns i Mogadishu.¹²³ Det innebär att om en person har ansökt om pass tidigare och har sin biometri registrerad kommer den informationen fram i databasen, vilket förhindrar dubletter av registreringar eller att en person får ut pass i flera olika identiteter. Vid en sådan träff i databasen stoppas ansökningsprocessen.¹²⁴ Den person som ljugit om sin identitet arresteras och utfrågas av den somaliska säkerhetstjänsten (National Intelligence and Security Agency - NISA).¹²⁵

Alla dokument som lämnas in vid passansökan skannas in och laddas upp i databasen. Kontroller sker att inget har missats, inget är felstavat eller motsägelsefullt innan passet skrivs ut. Alla pass skrivs ut i Mogadishu, oavsett var ansökan om passet skett.¹²⁶

Ansökningsförfarandet tar vanligen en vecka för den som ansökt om passet i Mogadishu, medan det tar två till tre veckor för den som ansökt om passet i Garowe.¹²⁷

När passet har tillverkats i Mogadishu skickas det till den ort där ansökan har gjorts. Vuxna som ansöker om pass ska i normalfallet personligen hämta ut passet. Det finns dock en möjlighet att en annan person hämtar ut passet. Då ringer passmyndigheten till den som passet utfärdats för och kontrollerar att det är i sin ordning att lämna ut passet till ombudet. Det innebär att tjänstemannen inte behöver se när passinnehavaren skriver sin namnteckning i passet. Hämtar ett ombud ut passet får passinnehavaren skriva sin namnteckning när passet kommer honom eller henne tillhanda. Passmyndigheten uppgav att vid utlämnandet av passet kontrolleras fotografiet och de andra uppgifterna i passet. Vid uthämtande av passet krävs att man har med sig det kvitto som gavs när passansökan lämnades in.¹²⁸

Lifos iakttog under ett samtal att det finns en bok, ”immigration rules book”, vilken uppgavs att tjänstemännen måste läsa innan de påbörjar sitt arbete¹²⁹. Lifos efterfrågade men har inte fått en kopia av boken.

¹²³ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

¹²⁴ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

¹²⁵ Somalias ambassad i Nairobi, samtal med Lifos 2018-10-15

¹²⁶ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

¹²⁷ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17; Jama Mohamud, Mohamed, Head of Garowe Passport, Immigration and Naturalization Department, samtal med Lifos i Garowe 2018-10-22

¹²⁸ Jama Mohamud, Mohamed, Head of Garowe Passport, Immigration and Naturalization Department, samtal med Lifos i Garowe 2018-10-22

¹²⁹ Jama Mohamud, Mohamed, Head of Garowe Passport, Immigration and Naturalization Department, samtal med Lifos i Garowe 2018-10-22

8.1.1.1. Särskilt om barn

Det utfärdas egna pass till barn. För att ansöka om pass för barnen krävs båda föräldrarnas godkännande, men det räcker att en förälder närvarar vid ansökan. Den förälder som inte närvarar måste skicka med en fullmakt som innehåller föräldrarnas namn, barnets namn och att barnet har tillåtelse att ha ett pass. Har en förälder avlidit måste det bevisas genom att vända sig till domstol där den som lämnar uppgiften under ed svär att föräldern avlidit.¹³⁰ Det behövs också vittnen i saken vid domstolen.¹³¹ Biometri tas inte på barn under arton år, men fotografi tas på alla barn oavsett ålder.¹³²

För barn gäller att vårdnadshavaren ska hämta ut passet vid myndigheten. Barnet som passet utfärdats för behöver inte närvaravid uthämtandet.¹³³

8.1.2. Tjänstepass och diplomatpass

IND utfärdar tjänstepass och diplomatpass och processen inom IND är densamma som för hemlandspass. Till denna process tillkommer att för tjänstepass är utrikesministeriet involverat i processen för att verifiera, auktorisera och godkänna passutfärdandet.¹³⁴ Den som ska ansöka om ett tjänstepass eller ett diplomatpass går således först till den lokala myndigheten, därefter till CID och därefter till utrikesministeriet. Efter att dokumenten från utrikesministeriet är inhämtade vänder sig den som ansöker om tjänstepass eller diplomatpass till IND för att ansöka om passet, och proceduren hos IND är densamma som när någon ansöker om hemlandspass.¹³⁵

Diplomatpass kan endast utfärdas i Mogadishu. De handlingar som utrikesministeriet ska utfärda i samband med en ansökan om diplomatpass är ett tjänsteintyg utfärdat av personens närmsta chef att personen är anställd inom regeringen, ett tjänstekort (employment card). Vidare krävs att ministern eller myndighetschefen intygar att personen har en specifik position samt varför denne behöver ett diplomatpass. Utrikesministern kontrollerar alla intygen innan de skickas till IND. På intygen antecknas vid utfärdandet ett telefonnummer som IND kan ringa för att kontrollera uppgifterna. Intygen granskas sedan av IND som en del av passansökningsprocessen.¹³⁶

¹³⁰ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

¹³¹ Utrikesministeriet, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

¹³² Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

¹³³ Jama Mohamud, Mohamed, Head of Garowe Passport, Immigration and Naturalization Department, samtal med Lifos i Garowe 2018-10-22

¹³⁴ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

¹³⁵ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

¹³⁶ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

Vad gäller tjänstepass krävs utöver det som krävs för diplomatpass även ett mötesprogram samt uppgifter om hur lång utlandsvistelsen beräknas vara, bokning eller biljetter för en tur- och returresa ska visas.¹³⁷

Tjänstepass och diplomatpass ska återlämnas till IND vid återvändandet till Somalia. Passen samlas upp på flygplatsen, där det förvaras, och återfås om ny tjänsteresa ska göras. Det är inte tillåtet att ta med sig tjänstepass eller diplomatpass ut i staden eller hem.¹³⁸

IND påpekade i samtal med Lifos att för att få ett arbete på en myndighet eller i regeringen måste man genomgå en granskningsprocess. Granskningen handlar om att man kontrollerar vem personen är, hur många fruar han har och andra personliga omständigheter. Det innebär att det är väldigt osannolikt att en person där det råder oklarheter om personens identitet anställs på en myndighet eller inom regeringen i Somalia.¹³⁹ En annan samtalspartner har uppgett att tre till fem personer ska intyga att den som är aktuell för en statlig tjänst inte utgör en säkerhetsrisk, inte tillhör Al-Shabaab och samt intyga vilken klan personen tillhör. Systemet med den här formen av intygande vid tillsättning av statliga tjänster är dock fortsatt under uppbyggnad.¹⁴⁰

8.1.3. Förlorade pass

Den som har tappat eller på annat sätt förlorat sitt pass måste vänta tre månader innan ny ansökan kan lämnas in. Vederbörande ska också kontakta säkerhetstjänsten CID, som utfärdar ett intyg att man har anmält förlusten av passet.¹⁴¹

Efter första gången någon förlorat ett pass kan personen få ett nytt pass utfärdat. Det är extremt sällsynt att någon förlorar sitt pass vid upprepade tillfällen.¹⁴²

8.2. Somaliland

8.2.1. Hemlandspass

För att få ett hemlandspass utfärdat krävs att man kan visa ett nationellt id-kort. Systemen för id-kort och pass är ihopkopplade.¹⁴³

¹³⁷ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

¹³⁸ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

¹³⁹ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

¹⁴⁰ Sveriges ambassad i Nairobi, samtal med Lifos 2018-10-26

¹⁴¹ Jama Mohamud, Mohamed, Head of Garowe Passport, Immigration and Naturalisation Agency Garowe, samtal med Lifos i Garowe 2018-10-22

¹⁴² Jama Mohamud, Mohamed, Head of Garowe Passport, Immigration and Naturalisation Agency Garowe, samtal med Lifos i Garowe 2018-10-22

¹⁴³ Inrikesministeriet, Somaliland, samtal med Lifos i Hargeisa 2018-10-24

8.3. Utfärdande av somaliskt pass vid ambassad

Varje somalisk ambassad har en tjänsteman (immigration officer) som är anställd av IND och som är den som handhar passansökningar.

Tjänstemannen är utbildad i passproceduren i Mogadishu och därefter utsänd till ambassad för tjänstgöring. Ambassadören har vanligen inte någon roll i passansökningsförfarandet, men kan ha det i avsaknad av konsulär sektion på ambassaden för att verifiera en persons identitet.¹⁴⁴

Lifos samtalspartner vid IND i Mogadishu uppgav att han inte vet vilken procedur som ambassaderna använder sig av när de ska verifiera någons identitet. Passavgiften och sättet man tar in den varierar mellan olika ambassader. Vidare uppgavs att den som ansöker i Bryssel får frågan varför man behöver ett somaliskt pass – det kan vara en belgisk medborgare. Den som ansöker om pass måste rättfärdiga skälet till ansökan. Det är sällan somalier i västvärlden ansöker om somaliska pass, till skillnad från somalier i Afrika och Asien.¹⁴⁵

Den som vill ansöka om somaliskt pass vid en ambassad behöver ha med handlingar som verifierar identiteten.¹⁴⁶ Det är den konsulära sektionen som har uppgiften att verifiera identiteten och är den sektion på ambassaden som har kontakt med lokala administrationer i Somalia.¹⁴⁷

Somalias ambassad i Bryssel uppgav vid samtal med Lifos att de begär att den som ansöker om pass ska visa upp ett uppehållstillstånd eller någon annan handling från det europeiska land de bor i. Identitetsuppgifterna i den handlingen ligger sedan i normalfallet till grund för utfärdande av det somaliska hemlandspasset. Ambassaden i Bryssel gör identitetskontroller och skickar sedan passansökan till IND i Mogadishu som utför ytterligare kontroller.¹⁴⁸

8.3.1.1. Särskilt om barn

Vid den somaliska ambassaden i Nairobi uppgav Lifos samtalspartner att ett barn kan ansöka om pass med hjälp av en släkting, men det behövs en bekräftelse om barnets föräldrars inställning till att barnet ska ha ett pass. Om en förälder, eller båda föräldrarna, har avlidit krävs en dödsattest vid barnets ansökan om pass. Har dödsfallet skett i Somalia ska en stämplad bekräftelse skickas från utrikesministeriet. Proceduren är relativt snabb och tar oftast en dag.¹⁴⁹

¹⁴⁴ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

¹⁴⁵ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

¹⁴⁶ Somalias ambassad i Nairobi, samtal med Lifos 2018-10-15

¹⁴⁷ Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

¹⁴⁸ Somalias ambassad i Bryssel, telefonsamtal med Lifos 2019-03-327

¹⁴⁹ Somalias ambassad i Nairobi, samtal med Lifos i Nairobi 2018-10-15

Somalias ambassad i Bryssel uppgav för Lifos att en förälder kan ansöka om pass för barn utan att den andre förälderns medgivande behövs. Somalia är ett patriarkaliskt samhälle, men trots detta kan en mamma i normalfallet ansöka om pass utan faderns skriftliga medgivande. Är avsikten att den ena föräldern och barnet ska återvända och ta sin hemvist i Somalia krävs dock att den andra föräldern ger sitt medgivande till beslutet. Om båda föräldrarna är avlidna kan fosterföräldrarna, som i en somalisk kontext ofta är moster, faster, morbror, farbror eller någon annan släkting, ansöka om pass för barnet. Fosterföräldrarna intervjuas i syfte att ambassaden ska kunna avgöra om barnet är föräldralöst eller inte. Ambassaden i Bryssel menar att det är annorlunda vad fosterföräldrarna berättar för ambassaden jämfört med vad de berättar för europeiska myndigheter, och ambassaden har uppfattningen att de berättar sanningen för dem. Även socialtjänsten kan komma med ett barn för att ansöka om pass, de har då med sig dokument om barnet som sedan kan kontrolleras med någon i barnets familj.¹⁵⁰

8.4. Lifos kommentar

Passmyndigheten i Garowe uppgav att vid utlämnandet av passet kontrolleras fotografiet liksom andra uppgifter i passet mot passinnehavaren. Samtidigt finns uppgifter att ett ombud kan hämta ut passet. Lifos noterar att kontroll av fotografi och övriga uppgifter i passet inte rimligen kan göras när ett ombud hämtar ut passet och att det således inte görs i samtliga fall av passutlämningar.

Lifos noterar att vid flera tillfällen när våra samtalspartner talat om att verifiera vem personen är i ansökningsprocessen om pass har de uttalat att det handlar om att konstatera att personen är somalisk medborgare. Det förefaller för Lifos som att frågan att fastställa vem den somaliska medborgaren är har underordnad betydelse i förhållande till att fastställa medborgarskapet.

Vidare noterar Lifos att vid den somaliska ambassaden i Bryssel används de personuppgifter som individen är registrerad under i Europa som underlag för passutfärdandet. Ett uppehållstillstånd efterfrågas i normalfallet, men även ett avslagsbeslut vari personuppgifterna finns kan utgöra underlag för passutfärdande. Lifos vill fästa uppmärksamheten på att mot bakgrund av att somalier under lång tid haft svårt att med id-dokument och pass visa vilka de är finns många somalier i Europa som är registrerade i det europeiska landets folkbokföring endast på de uppgifter de muntligen har uppgett vid ansökan om uppehållstillstånd.

Vad gäller passansökningar för barn noterar Lifos att om ansökan görs i Mogadishu ska i vart fall en av föräldrarna närvara vid ansökan och den andra föräldern lämna sitt godkännande till att barnet får ha ett pass. Vid den somaliska ambassaden i Nairobi kan en släkting ansöka om pass för barnet, men det behövs en bekräftelse från barnets föräldrar om deras inställning till att barnet ska ha pass. Lifos noterar att uppgifterna skiljer sig

¹⁵⁰ Somalias ambassad i Bryssel, telefonsamtal med Lifos 2019-03-27

åt men att det inte är klarlagt huruvida passansökning skulle kunna göras av en släkting även i Mogadishu om båda föräldrarna lämnar sitt godkännande. Vad gäller proceduren med dödsattest för avliden förälder noterar Lifos att det finns uppgift från somaliska utrikesministeriet att det utöver att den som ansöker om dödsattesten högtidligt svär att uppgiften om dödsfallet är korrekt även krävs vittnen vid domstol innan dödsattest utfärdas. Lifos vill dock fästa uppmärksamheten på att Lifos inte talat med någon domstol i Somalia och därför saknar närmare kännedom om proceduren vid utfärdande av dödsattester vid domstol.

9. Korruption och falska dokument

9.1. Federala Republiken Somalia

Somalia anses vara ytterst korrupt och rankas som världens mest korrupta land i Transparency International lista för 2018.¹⁵¹ Korruptionen i Somalia genomsyrar alla delar av samhället och frodas i det somaliska samhället som saknar resurser och administrativ kapacitet, har svaga ledarskapsstrukturer och begränsade möjligheter att betala löner till offentligt anställda.¹⁵² Marqaati, en lokal NGO baserad i Mogadishu som arbetar för transparens inom Somalias federala och lokala regeringar, bedömer i en rapport i september 2018 att president Farmajo inte personligen tagit del av finansiell korruption men att han har varit överseende med politisk korruption som skett i mycket stor omfattning.¹⁵³ För offentligt anställda är straffrihet vid tjänstefel normen och statliga organ som ska bekämpa korruptionen fungerar inte effektivt.¹⁵⁴

Korruptionskulturen inom ministerierna har inte förändrats under 2018, vilket inkluderar inrikesministeriet inom vilket bland annat IND ryms.¹⁵⁵ Det finns stora brister i förtroende för identifieringssystemet i Somalia där bedrägerier förekommer, framförallt i processen med utfärdande av dokument som sedan ligger till grund för utfärdande av pass och id-handlingar.¹⁵⁶ Svaga institutioner, låga löner för statstjänstemän och en korruptionskultur är faktorer som ger incitament till mutor av mindre slag

¹⁵¹ Transparency International, *Corruption perceptions index 2018*, odaterad, <https://www.transparency.org/cpi2018> (hämtad 2019-03-21)

¹⁵² Chêne, Marie, Transparency International, 2012-07-13, s. 2, https://knowledgehub.transparency.org/assets/uploads/helpdesk/337_Overview_of_corruption_and_anti-corruption_in_Somalia.pdf (hämtad 2019-03-21)

¹⁵³ Marqaati, *Somalia State of Accountability 2017/18*, 2018-09-01,, 2018-09-01, s. 12, <https://marqaati.org/wp-content/uploads/2018/09/Somalia-2018-Corruption-Report.pdf> (hämtad 2019-03-21)

¹⁵⁴ Freedom House, *Freedom in the World 2018 – Somalia*, 2018-08-01, avsnitt C2, <https://www.refworld.org/docid/5b7bcc4da.html> (hämtad 2019-03-22)

¹⁵⁵ Marqaati, *Somalia State of Accountability 2017/18*, 2018-09-01, 2018-09-01, s. 8f, <https://marqaati.org/wp-content/uploads/2018/09/Somalia-2018-Corruption-Report.pdf> (hämtad 2019-03-21)

¹⁵⁶ World Bank Group, *Toward a Somali Identification System: ID4D Diagnostic*, 2016-01-01, s. 17, <http://pubdocs.worldbank.org/en/185701524689472792/Somalia-ID4D-Diagnostic-Web040418.pdf> (hämtad 2019-04-03)

till tjänstemän som utfärdar dokument. Det finns också starka incitament att förfälska de dokument som ligger till grund för utfärdande av pass och id-kort, såsom födelsebevis eller att en klanäldste bekräftar någons identitet. Det är enligt World Bank Group välkänt att en stor majoritet av födelsebevisen i Somalia, även i Mogadishu, är förfälskningar eller att de inte på ett adekvat sätt intygar personens identitet.¹⁵⁷ IND utfärdar kvitton för ansökningsavgiften vid passansökan, men kvittot ges inte till den som betalat. Den summa som sätts in på centralbanken för ansökningsavgifterna är lägre än summan som de som ansöker om pass har betalat. Vinsten delas mellan de högre tjänstemännen inom IND. Vidare erbjuds den som ansöker om pass att få passet inom 24 till 72 timmar om de betalar en muta om 50 USD. De här pengarna delas mellan alla de som deltar i det snabbare passutfärdandet.¹⁵⁸

Vidare har delstaterna inte förtroende för ett nationellt identitetssystem som handhas av den federala staten, och den federala staten var bekymrad att det på lokal nivå kan utfärdas id-dokument i dubbla identiteter vilket då kan påverka utgången av valet 2020.¹⁵⁹

En Somaliabaserad tjänsteman på UNOCHA har för Immigration and Refugee Board of Canada (IRB) uppgett att det har varit lätt att skaffa somaliska dokument på marknader men att den somaliska regeringen gjort tillslag mot sådan försäljning 2014 och att försäljningen därefter upphört.¹⁶⁰

Det pågår ett arbete mot korruptionen och justitieministeriet och United Nations Development Programme (UNDP) har i december 2018 undertecknat en projektplan vars syfte är att stärka regeringens institutioner i deras kamp mot korruption.¹⁶¹

9.2. Somaliland

UNDP har i en studie från 2016 påtalat allvarliga utmaningar vad gäller korruption i rättssystemet liksom en brist på juridiskt kvalificerad personal.

¹⁵⁷ World Bank Group, *Toward a Somali Identification System: ID4D Diagnostic*, 2016-01-01, s. 28,

<http://pubdocs.worldbank.org/en/185701524689472792/Somalia-ID4D-Diagnostic-Web040418.pdf> (hämtad 2019-04-03)

¹⁵⁸ Somalia State of Accountability 2017/18, *September 1 2018*, 2018-09-01, s. 8f, <https://marqaati.org/wp-content/uploads/2018/09/Somalia-2018-Corruption-Report.pdf> (hämtad 2019-03-21)

¹⁵⁹ World Bank Group, *Toward a Somali Identification System: ID4D Diagnostic*, 2016-01-01, s. 17,

<http://pubdocs.worldbank.org/en/185701524689472792/Somalia-ID4D-Diagnostic-Web040418.pdf> (hämtad 2019-04-03)

¹⁶⁰ Immigration and Refugee Board of Canada, *Somalia: Ability to obtain documentation, including medical education, and employment records; effectiveness of the postal service, on both the domestic and international level*, 2017-03-06, <https://www.refworld.org/docid/58d53ab64.html> (hämtad 2019-04-03)

¹⁶¹ African Daily Voice, *Somalia: Government passes intl resolution for combatting corruption*, 2018-12-10, <https://africandailyvoice.com/en/2018/12/10/somalia-government-passes-intl-resolution-combatting-corruption/> (hämtad 2019-03-21)

Ett arbete med uppförandekod och utbildning har enligt UNDP lett till förbättringar.¹⁶²

Somaliland har en riksrevisor och en kommission för förvaltning och antikorruption som har utsetts av Somalilands president. Ingen har dock prövats för korruption.¹⁶³

9.3. Lifos kommentar

Lifos noterar att trots att det finns ett arbete för att bekämpa korruption har korruptionen varit mycket utbredd under lång tid i Somalia, och för 2018 bedömde Transparency International att det var världens mest korrupta land. Rörande Somaliland, som bör noteras att den i exempelvis Transparency Internationals mätningar inbegrips som en del av Somalia, är informationstillgången om korruption inte lika omfattande. Lifos vill dock fästa uppmärksamheten på att trots att arbetet där har lett till att det finns en riksrevisor och en kommission för förvaltning och antikorruption bör man beakta att Somalia är en ytterst korrupt del av världen och det har rapporterats att ingen i Somaliland har prövats för korruption. Lifos noterar även att det finns rapportering om korruption vad gäller de dokument som ligger till grund för utfärdande av pass och id-kort men även vid själva utfärdandet av dokumenten. Vidare finner Lifos anledning att notera att uttalandet från en tjänsteman i UNOCHA att försäljning av somaliska passhandlingar upphört inte har bekräftats av annan källa. Lifos ifrågasätter inte att försäljning av pass kan ha minskat, men menar att ett enda uttalande att det helt upphört kan tyckas onyanserat när det rör sig om ett land som har bedömts vara världens mest korrupta.

Förevarande rapport handlar om identitetsdokument och pass och har inte fördjupat sig i det somaliska klansystemet, och för fördjupad läsning om klansystemet hänvisas till annan rapportering. Lifos finner dock anledning att i diskussionen rörande korruption fästa uppmärksamheten på den i Somalia starka klanlojaliteten.

¹⁶² Transparency International, *Anti-Corruption Helpdesk Enforcement of Judicial Codes of Conduct*, 2018-01-29, s. 7, <https://knowledgehub.transparency.org/assets/uploads/helpdesk/Enforcement-of-judicial-codes-of-conduct-2018.pdf> (hämtad 2019-03-21)

¹⁶³ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2017 – Somalia*, 2018-04-20, s. 30, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=41213> (hämtad 2019-03-21)

Förkortningar

CID	Criminal Investigation Division, Somalia
IND	Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia
IRB	Immigration Refugee Board (Kanada)
NGO	Icke-statliga organisationer (Non-Governmental Organisation)
NISA	National Intelligence and Security Agency
SFG	Somali Federal Government
TFG	Transitional Federal Government
UNDP	United Nations Development Programme
UNOCHA	United Nations Office for Coordination of Humanitarian Affairs
UNOPS	United Nations Office for Project Services
WFP	World Food Programme

Källförteckning

Elektroniska källor

African Daily Voice, *Somalia: Government passes intl resolution for combatting corruption*, 2018-12-10,
<https://africandailyvoice.com/en/2018/12/10/somalia-government-passes-intl-resolution-combatting-corruption/> (hämtad 2019-03-21)

Chêne, Marie, Transparency International, 2012-07-13,
<https://knowledgehub.transparency.org/assets/uploads/helpdesk/Enforcement-of-judicial-codes-of-conduct-2018.pdf> (hämtad 2019-03-21)

Citizenship Rights in Africa Initiative, *Somalia: Number of MPs with dual citizenship falls from 198 to 105*, 2017-01-19,
<http://citizenshiprightsafrika.org/somalia-number-of-mps-with-dual-citizenship-falls-from-198-to-105/> (hämtad 2019-01-17)

Constitution of the Republic of Somaliland, The, 2001-05-31,
<https://www.refworld.org/docid/4bc581222.html> (hämtad 2019-03-19)

EASO, *Country of Origin Information report SOUTH and CENTRAL SOMALIA COUNTRY OVERVIEW*, 2014-08-01,
<https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=33181>
(hämtad 2019-04-02)

Federal Republic of Somalia, The, *Provisional Constitution*, 2012-08-01,
<http://hrlibrary.umn.edu/research/Somalia-Constitution2012.pdf> (hämtad 2019-03-11)

Freedom House, *Freedom in the World 2018 – Somalia*, 2018-08-01,
<https://www.refworld.org/docid/5b7bcc4da.html> (hämtad 2019-03-22)

Immigration and Refugee Board of Canada, *Somalia: Ability to obtain documentation, including medical education, and employment records; effectiveness of the postal service, on both the domestic and international level*, 2017-03-06, <https://www.refworld.org/docid/58d53ab64.html> (hämtad 2019-04-03)

Jamahuuriyadda Somaliland *Xeerka Jinsiyadda (Xeer Lr. 22/2002)*, 2002-01-01, http://www.somalilandlaw.com/Xeerka_Jinsiyadda.htm (hämtad 2019-02-15)

Landguiden, *Somalia*, betaltjänst.(2019-03-19)

Lifos, *Myndigheter och klansystem i Somalia. Rapport från utredningsresa till Nairobi, Kenya samt Mogadishu, Hargeisa och Boosaaso i Somalia i juni 2012*, 2012-11-30,

<https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=29006>
(hämtad 2019-03-26)

Lifos, *Temarapport: Medborgarskapsfrågan för etniska somalier i Etiopien och Kenya*, 2015-05-22, s. 5f,
<https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=34751>
(hämtad 2019-01-17)

Marqaati, *Somalia State of Accountability 2017/18*, 2018-09-01,
<https://marqaati.org/wp-content/uploads/2018/09/Somalia-2018-Corruption-Report.pdf> (hämtad 2019-03-21)

Norwegian Refugee Council, *Displacement and Housing, Land and Property Disputes in Puntland*, 2015-03-01,
<https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Somalia%20Puntland%20HLP%20CDR%20report%202015%20email.pdf%20%28L%29%28405695%29.pdf> (hämtad 2019-03-25)

Political Geography Now, *Somalia Control Map November 2018*, 2018-11-01, Lifos interna databas nr 42801 (hämtad 2019-03-08)

Somalia. Lagstiftande organ, *Law No. 28 of 22 December 1962 – Somali Citizenship*, 1963-01-22, <https://www.refworld.org/docid/3ae6b50630.html>
(hämtad 2019-01-17)

Transparency International, *Corruption perceptions index 2018*, odaterad,
<https://www.transparency.org/cpi2018> (hämtad 2019-03-21)

Transparency International, *Anti-Corruption Helpdesk Enforcement of Judicial Codes of Conduct*, 2018-01-29,
<https://knowledgehub.transparency.org/assets/uploads/helpdesk/Enforcement-of-judicial-codes-of-conduct-2018.pdf> (hämtad 2019-03-21)

Unicef, *CRVS, Birth, marriage and death registration in Somalia – Unicef data*, 2017-11-01, <https://data.unicef.org/resources/crvs/somalia/> (hämtad 2019-04-03)

United Nations Security Council, *Report of the Secretary-General on children in armed conflict in Somalia*, 2008-05-30, punkt 22,
<https://undocs.org/S/2008/352> (hämtad 2019-03-19)

US Department of State, *Country Reports on Human Rights Practices 2017 – Somalia* 2018-04-20,
<https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=41213>
(hämtad 2019-03-22)

Utrikesdepartementet, *Mänskliga rättigheter, demokrati och rättstatens principer i Somalia 2015-2016*, Avsnitt II. Rättstatens principer,

<https://www.regeringen.se/498cda/contentassets/ca83e696693642539a53670eb3d0c9c1/somalia---manskliga-rattigheter-demokrati-och-rattsstatens-principer-2015-2016-.pdf> (hämtad 2019-02-18)

World Bank Group, *Toward a Somali Identification System: ID4D Diagnostic*, 2016-01-01,
<http://pubdocs.worldbank.org/en/185701524689472792/Somalia-ID4D-Diagnostic-Web040418.pdf> (hämtad 2019-04-03)

Muntliga källor

Abdi, Mahad, e-post till Lifos 2018-12-11

Abdisrashid, Mohammed, Chief Engineer vid Somaliland National Identity Register, e-post till Lifos 2018-10-24

Ali Hassan, Mohamed, Municipality of Garowe, Permanent Secretary's Office, samtal med Lifos 2018-10-23

Anonym källa, e-post till Lifos 2018-02-07

FN-tjänsteman, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-16

Immigration and Naturalisation Directorate, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

Inrikesministeriet, Somalia, samtal med Lifos i Mogadishu 2018-10-17

Inrikesministeriet, Somaliland, samtal med Lifos i Hargeisa 2018-10-24

Internationell organisation i Hargeisa, Somaliland C, samtal med Lifos i Hargeisa 2018-10-24

Jama Mohamud, Mohamed, Head of Garowe Passport, Immigration and Naturalisation Agency Garowe, samtal med Lifos i Garowe 2018-10-22

Jama, Yassin, General Director PII Tech LLC, Garowe, samtal med Lifos i Garowe 2018-10-23

Somalias ambassad i Bryssel, telefonsamtal med Lifos 2019-03-27

Somalias ambassad i Nairobi, samtal med Lifos 2018-10-15

Om Lifos

Lifos är ett center för landinformation och omvärldsanalys. Vi samlar in, analyserar och upprätthåller expertkunskap om länder och regioner från vilka människor söker sig till Sverige.

Lifos mission: Lifos är ett expertorgan, vilket agerar opartiskt och proaktivt för att bidra till rättssäkra och effektiva migrationsprocesser genom tillförlitlig, relevant och lättillgänglig landinformation och omvärldsanalys.

Migrationsverket • 601 70 Norrköping

gb-lifos@migrationsverket.se

<http://lifos.migrationsverket.se> • www.migrationsverket.se